

Кафедра професійної освіти і комп'ютерних технологій

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Тема: «Формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю.»

Виконав:

Бокова Дар'я Петрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Професійна освіта (Технологія

виробів легкої промисловості)

(освітньо-професійна програма)

015 Професійна освіта

(спеціальність)

015.36 Професійна освіта

(Технологія виробів легкої

промисловості)

(спеціалізація)

Науковий керівник:

Кандидат педагогічних наук,

ст. викладач Зінченко А. В.

(науковий ступінь, учене звання, посада,
ініціали, прізвище)

Консультант:

(науковий ступінь, учене звання, посада)

(ініціали, прізвище)

Допущено до захисту

"____" _____ 2023р.

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дата захисту: «__» _____ 2023р.

Оцінка _____

Підписи членів ПА:

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.	9
1.1. Сутність етнокультурної компетентності для формування знань про українські національні традиції в процесі підготовки здобувачів професійної освіти.	9
1.2. Роль і перспективи використання етнокультурних традицій у процесі фахової підготовки здобувачів професійної освіти.....	17
1.3. Дослідження рівня етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю..	25
Висновки до першого розділу.	33
РОЗДІЛ II. ОБГРУНТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	36
2.1. Систематизація виховного аспекту завдань з використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.	36
2.2. Методика використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.....	42
2.3. Експериментальна перевірка готовності здобувачів професійної освіти до формування фахової підготовки з використанням етнокультурних традицій.	47
Висновки до другого розділу.....	57

РОЗДІЛ ІІІ. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ В ШВЕЙНІЙ ГАЛУЗІ.....	60
3.1 Техніка безпеки під час виконання технологічних операцій з виготовлення одягу.	60
3.2. Охорона праці на виробництві під час вишивальних робіт.	65
Висновки до третього розділу.	71
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сьогодення значної актуальності набуває професійна підготовка здобувачів професійної освіти задля активного донесення здобутків культурної спадщини рідного народу до підростаючих поколінь. Державна політика в галузі освіти (Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. (2002), Держаний стандарт початкової загальної освіти (2011), галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), закони України «Про об'єднання громадян» (2013), «Про вищу освіту» (2016), Концепція розвитку культур національних меншин (2016), «Про освіту» (2017)), об'єктивно спрямована на забезпечення належних умов для розвитку високопрофесійної та етнокультурної особистості кожного педагога. Зокрема, у руслі Концепції розвитку культур національних меншин виразнюється потреба в адаптації змісту програм для закладів П(ПТ) освіти з урахуванням особливостей етнокультурної ситуації в Україні. В її основу покладено актуальні напрями налагодження культурного життя на засадах патріотизму й вільного етнокультурного розвитку всіх етнічних груп, які проживають в Україні. Відповідно до вищесказаного у закладах П(ПТ)О, чітко сформульовані кваліфікаційні вимоги до професійної підготовки здобувачів професійної освіти згідно із державними стандартами. Таку діяльність спрямовано на глибоке занурення студентів в етнічну культуру народу, пізнання його традицій і національної самобутності в контексті загальнолюдської культури. Отож, формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти постає важливим соціокультурним замовленням для закладів П(ПТ) О України. Підготовка здобувачів професійної освіти посідає чільне місце у низці проблем наукового пошуку, а саме: психолого-педагогічних основ професійної освіти (В. Андрущенко, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, В. Євтух, В. Жадько, І. Зязюн, С. Клепко, В. Кремень, Н. Кузьміна, Е. Кучменко, В. Лутай, А. Маркова, Н. Ничкало, О. Падалка, О. Пехота, Л. Романишина, 21 П. Саух, С. Сисоєва, В. Сластьонін, О. Сухомлинська та ін.); теоретико-методичних основ

професійної підготовки майбутніх педагогів професійної освіти (Т. Абрамян, Т. Борисова, О. Комаровська, Л. Кравченко, В. Лісовий, О. Мельник, М. Михаськова, Л. Паньків, Н. Сегеда, Н. Сулаєва, В. Фрицюк, Ц. Хепін, Цю Цжи, В. Черкасова); концептуальних засад формування етнокультурної компетентності (О. Березюк, О. Гуренко, Ю. Косенко, Лу Лу, Л. Маєвська, Е. Мілованова, О. Нестеренко, А. Осадчук, О. Отич, Т. Поштарьова, Н. Сідельник, С. Серякова, С. Федорова, Я. Хаштиров, Н. Шагаєва.

У розробці теорії професійної освіти ми спиралися на дослідження вчених: Б. Карєва, О. Шабанової, Ю. Катханової, Н. Литвинової тощо.

Для нас важливе значення мали роботи науковців, що аналізували розвиток етнокультури, займалися пошуком українського національного стилю, як пріоритетного завдання майбутніх фахівців та суспільства Є. Антонович, А. Руденченко, В.Тименко, А. Бровченко, Н. Трегуб, Ю. Легенький та ін. Про наявність «нового українського стилю», про створення національних моделей на народних традиціях досліджували Д. Бодаєв, Ю. Римаренко, С. Пріщенко. Унікальність українського дизайну досліджено у працях П. Татаївського, В. Даниленко, Ю. Афанасьєв, В. Сидоренко та ін.

Водночас результати аналізу наукових здобутків дають підстави для висновку про те, що, попри посилену увагу науковців до вдосконалення етнокультурної компетентності, проблема її формування в майбутніх здобувачів професійної освіти все ще стала предметом окремого дослідження. На підставі вивчення теоретичних напрацювань дослідників із порушеної проблеми та узагальнення практичного досвіду виявлено низку суперечностей між: – вимогами суспільства до етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти та наявним рівнем їх професійної підготовки; – потребою у формуванні готовності здобувачів професійної освіти щодо донесення здобутків культурної спадщини українського народу та її недостатнім рівнем; – необхідністю удосконалення

процесу формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти й відсутністю технологій його реалізації в закладах П(ПТ)О України. Таким чином, актуальність порушеної проблеми, її недостатня наукова розробленість і виявлені суперечності зумовили вибір теми дослідження **«Формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю.»**

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування, розробка, і експериментальна перевірка методики формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю.

Об'єкт дослідження – процес підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Предмет дослідження - методика формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю.

Завдання дослідження:

1. здійснити аналіз організації предметно-просторового середовища особливостей оздоблення швейних виробів у етнокультурній традиції в історії і сучасності;
2. охарактеризувати особливості оздоблення швейних виробів у етнокультурній традиції;
3. виявити стан сформованості етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю;
4. обґрунтувати модель та методику використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.;

5. експериментально перевірити ефективність розробленої методики до використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.;

6. розробити методичні рекомендації до використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.;

7 охарактеризувати техніку безпеки і охорону праці здобувачів професійної освіти під час роботи у майстерні і на виробництві .

Для досягнення мети, вирішення завдань дослідження використовувалися такі *методи дослідження*:

- вивчення і аналіз історичної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження (монографій, дисертацій, державних стандартів, навчальних планів, навчальних програм, навчальних посібників, періодичної літератури, методичних рекомендацій);

- бесіда, опитування, тестування;
- педагогічне спостереження;
- аналіз продуктів творчої діяльності;
- психолого-педагогічний експеримент, що складається з констатувального, формувального і контрольного етапів.

Теоретичне значення роботи полягає у визначенні теоретичних засад методики використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні методики використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.

Експериментальна база дослідження. Безпосереднє проведення дослідно-експериментальної роботи здійснювалося на базі ВСП «Професійно-педагогічного фахового коледжу Глухівського

НПУ ім. О. Довженка». В експериментальному дослідженні взяло участь 21 здобувач професійної освіти.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в наступному:

- доповнено відомості про специфіку використання етнокультурних традицій;

- визначено критерії підготовленості здобувачів професійної освіти до використання етнокультурних традицій.

Практичне значення полягає в тому, що було розроблено і реалізовано методичні рекомендації до спецпроєкту по формуванню етнокультурних традицій у фаховій підготовці здобувачів професійної освіти.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів з висновками, загального висновку, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.

1.1. Сутність етнокультурної компетентності для формування знань про українські національні традиції в процесі підготовки здобувачів професійної освіти.

Традиційне українське вбрання завжди привертало увагу дослідників, оскільки воно виступає одним з переконливих доказів самобутності українського етносу та несе в собі інформацію про матеріальний і духовний бік його життя. Наукове вивчення сільського строю вийшло на рівень розуміння його, як виразника національної ідентичності. Народне вбрання більшою чи меншою мірою в різні історичні періоди було присутнє в міських реаліях, але не вивчалось належним чином. Його побутування визнавалось похідним явищем, як від сільської, так і міської культур. Такий спрощений підхід щодо ролі традиційного українського вбрання в міських практиках не сприяв вивченню урбаністичного етапу його розвитку в контексті етнологічної науки. Незважаючи на поширення загальноєвропейського костюма в ХХ ст. серед усіх верств населення, традиційний одяг українців завжди перебував у культурному полі. У магістерському дослідженні розглянуто етнокультурні традиції вбрання серед різних соціальних станів українців. Особливу увагу зосереджено на свідомому використанні українського традиційного вбрання представниками інтелігенції, оскільки селяни вдягалися у звичну для них доморобну ношу ще й з економічних причин. До сучасного побуту увійшли різні комплекси одягу, що являють собою як традиційний стрій, так і поєднання його компонентів із сучасним вбранням. Значну популярність серед молоді має модний етнічний стиль, створений під впливом естетики традиційного українського костюма. Потужним рушієм розвитку українського одягу в сучасних реаліях України є відродження його основної функції – вираження національної ідентифікації,

яка актуалізувала його святкове, обрядове та утилітарне навантаження. Дослідники вітчизняного дизайну виробів легкої промисловості наголошують на постійній наявності національних тенденцій та етностилю в сучасних колекціях модельєрів, популярних серед українських споживачів, смаки яких вигідно вирізняються власною етнокультурною знаковістю. Тому актуальним є дослідження присутності традиційного українського вбрання в культурному просторі, оскільки на сьогодні мало спеціальної праці за такою тематикою, хоча нині спостерігається посилення інтересу до висвітлення широкого кола проблем, пов'язаних з етнокультурним направленням.

Система освіти покликана формувати світогляд молодого покоління, його систему цінностей і переконань на основі культурного надбання українського народу, утверджуючи громадянськість та національну гідність. З огляду на це, завдання щодо удосконалення освітньої сфери в умовах сьогодення постійно зростають. Стратегічними в умовах реформування професійної освіти в Україні, постають завдання з реалізації національної ідеї. Її зміст – збереження й примноження національних освітніх традицій, заклади П(ПТ) освіти, гармонійний розвиток особистості засобами фундаментальних знань [27, с. 8].

Сучасне суспільство ґрунтоване на розмаїтті багатьох етнічних культур. Для гармонійного розвитку культур нині варто реформувати професійно-технічну освіту відповідно до вимог полікультурності середовища через модернізацію освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців. В умовах полікультурності сучасного освітнього середовища актуалізовано підготовку майбутнього викладача вокалу, що володіє системою знань та уявлень про особливості етнокультури власного народу, тобто фахівця, який має сформований рівень етнокультурної компетентності. Здатність до міжкультурної взаємодії ґрунтована на системі ціннісного ставлення до рідної культури, а отже, уможлиблює толерантне ставлення й поцінування інших культур. Поняття «етнокультурна компетентність» актуалізоване у статті 11 «Конституції України», де

передбачено розвиток етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України [18].

Для аналізу поняття «етнокультурна компетентність» доцільно подати визначення терміна «компетентність» із покликанням на частину 13 статті 1 Закону України «Про вищу освіту». У редакції Закону від 2019 р. компетентність витлумачено як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, що виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Компетентності, на думку А. Хуторського, Ф. Шарипова, С. Шишова й інших науковців, слугують індикаторами, що допомагають визначити готовність до конкретної діяльності, особистого розвитку та продуктивної участі в житті суспільства.

Набуття компетентностей дає людині змогу орієнтуватися в умовах сучасного суспільства, інформаційному просторі, подальшому здобутті освіти та мінливому ринку праці. Н. Бібік, інтерпретуючи поняття «компетентність», зауважує: «Компетентність – стосовно структури змісту освіти, який побудовано в сучасних стандартах за галузевим принципом і у програмах – за предметним, – виводить метарівень, універсальний, що в інтегрованому вигляді представляє освітні результати, які досягаються не лише засобами змісту освіти, але й соціальної взаємодії; як у міжособистісному, так і в інституцій- ному культурному контексті» [5]. Характеризуючи зміст поняття «компетентність», Л. Маєвська апелює до наукових розвідок Н. Розова й диференціює у структурі компетентності три аспекти: проблемно-практичний аспект – адекватність розпізнавання й розуміння ситуації, адекватне формулювання й ефективність досягнення цілей, виконання завдань у певній ситуації; змістовий аспект – адекватне осмислення ситуації в загальному культурному контексті; ціннісний аспект – здатність до адекватного оцінювання ситуації, її суті, цілей, завдань із позиції власних і усталених цілей [25].

У словнику іншомовних слів компетентність ототожнена з обізнаністю, поінформованістю, авторитетністю [38]. В. Калінін вважає, що «компетентність» – це рівень професіоналізму особистості, якого досягають через опанування необхідних компетенцій, що становлять мету професійної підготовки фахівця [16]. Заперечуючи таку позицію, науковець М. Головань стверджує, що поняття «компетенції» пов'язане зі змістом сфери діяльності, а «компетентність» завжди стосується особи, характеризує її здатність якісно виконувати певну роботу. Ці поняття перебувають «у різних площинах» [10],.. Учений А. Хуторський трактує поняття «компетентність» як поєднання знань і здібностей, що дають підстави обґрунтовано кваліфікувати цю сферу й ефективно діяти в ній; володіння людиною компетенцією, що охоплює особисте ставлення до неї та предмета діяльності. Як зазначає С. Лейко, компетенція безпосередньо пов'язана з компетентністю, оскільки конкретно окреслює наперед задане коло питань і в тих сферах діяльності, із якими особистість повинна бути добре обізнана, компетентна [22]..

Ототожнення понять «компетенції» і «компетентність» зумовлене перекладом з англійської мови, де в обох випадках семантика лексем витлумачена як «уміння, здатність». Водночас позиції дослідників щодо окреслення поняття «компетентність» неоднозначні: одні автори ототожнюють її з компетенціями, сукупністю знань, умінь, навичок особистості, готовністю до діяльності (В. Калінін, С. Лейко, П. Фелла, А. Хуторський); інші – підтримують думку про те, що ця категорія являє собою окреме особистісне утворення (В. Головань, Н. Бібік, Л. Маєвська). Аналіз терміна «етнокультурна компетентність» потребує вивчення сутності терміносполучення «культурна компетентність». Згідно із працями А. Флієра, під поняттям «культурна компетентність» розуміють високий ступінь соціалізованості й інкультурованості індивіда, що дає йому змогу досить вільно розуміти, використовувати й інтерпретувати всю суму буттєвих і спеціалізованих знань, які утворюють стандарти загальносоціальної ерудованості людини в середовищі, суму правил, зразків законів, звичаїв,

заборон. Учений розрізняє такі структурні складники: компетентність, що виявляється в рівні повноти і свободи володіння засобами соціальної комунікації; компетентність щодо норм соціальної та культурної регуляції; компетентність щодо інституціональних норм організації суспільства; компетентність у питаннях короткотермінових, але гостро актуальних зразків соціальної престижності. Культурна компетентність особистості маркує насамперед ступінь її обізнаності із сукупним соціальним досвідом нації загалом і нормами міжлюдських стосунків, які вироблені цим досвідом [44].

Доцільно дослідити семантику поняття «етнокультура», що містить дві лінгвооснови: «етно» і «культура». Відповідно до лексикографічної дефініції, «етнос» – «історично складена на певній території стійка сукупність людей, що володіють загальними рисами і стабільними особливостями культури (з мовою зокрема) і психологічного складу, а також визнанням своєї єдності і відмінності від інших подібних утворень» [43]. Науковець Ю. Бромлей звертає увагу на природно-історичне походження етносів, що мають свою структуру, до якої органічно входять певні субетнічні групи, не порушуючи цілісності етносу [8]. У «Педагогічному енциклопедичному словнику» поняття «культура» представлено як «історично визначений рівень розвитку людства, творчих сил і здібностей людини, утілений у формах організації життя й діяльності людей, у їхніх взаєминах, а також у створюваних ними матеріальних і духовних цінностях» [33]. А. Лесневська зазначає, що «культура – це сукупність духовних досягнень людства, які, виникнувши як національно-суб'єктні, історично-конкретні, набули статусу суспільно-об'єктивних надчасних духовних явищ, створюючи неперервну й непідвладну окремому індивідові традицію» [24]. О. Хоружа, звертаючись до напрацювань В. Ніколаєва, виокремлює етнопедагогічну культуру майбутнього вчителя музики й описує її як складну багатовимірну систему, що поєднує загальну, професійно-педагогічну й музичну культуру вчителя музики, ґрунтована на етнопедагогічній діяльності, що базована на засадах цінностей народної педагогіки [45].

Етнокультура об'єднує людей, консолідує їхню спільну діяльність, є органічним цілим. Вона формує людину не тільки як умілу й розумну істоту, але і як носія релігійної, етнічної, міжнаціональної сутності [34]. Суттєва ознака кожної культури – національний компонент, етнічні особливості, ідея народності, витоки її на основі рідної мови, історії, українознавства, етнології й націології. У розвідках В. Гончарук термін «етнокультурна компетентність» досліджений як психолого-педагогічний феномен, що характеризує рівень засвоєння етнокультури спільноти (народу), теоретичну та практичну готовність до трансляції ціннісних орієнтацій [11]. За висловом Ч. Їна, «етнокультурна компетентність – це унікальна здатність особистості, що розкриває ментальну належність, а також художньо-образну, естетичну й духовну ерудованість у формах пізнавальної та культуротворчої активності» [46]. Змістовне визначення терміна запропоновано у праці Н. Юрійчук: «Етнокультурна компетентність» – це володіння рідною мовою, багатством її виражальних засобів; культурними надбаннями свого народу, національними знаннями про традиції, звичаї, духовні цінності, народні символи й обереги; усвідомлення себе носієм української етнокультури; уміння прищеплювати любов до етнокультурних цінностей тощо [48].

Головним провідником засвоєння культурного спадку етносів і націй вважають учителя, який покликаний залучати майбутнє покоління до традицій, культурних цінностей, оскільки є носієм власної етнонаціональної культури. За таких обставин у духовному поступі українського суспільства особливого значення набуває саме етнокультурна компетентність здобувачів професійної освіти, як невід'ємна частина їхньої професійної підготовки.

При розкритті завдань дослідження і з метою отримання більш повного уявлення про етнокультурну компетентність ми виділяємо такі основні напрями аналізу досліджуваної проблеми:

а) дисертації та монографії, присвячені проблемі визначення та сутності формування етнокультурної компетентності;

б) фахові джерела, присвячені вивченню етнокультурної компетентності в історико-філософському та психолого-педагогічному аспектах, і науково-методична література, що висвітлює складові етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти.

Безумовно, кожен із визначених напрямів має свої, більш докладні аспекти. Їх ми спробуємо розкрити в процесі наукового пошуку.

Отже, більшість дослідників уточнили зміст і структуру базового поняття «етнокультурна компетентність». Однак окремими науковцями не були висвітлені методологічні підходи, що становлять надійну основу етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти..

Для поглибленого аналізу проблеми етнокультурної компетентності вважаємо за необхідне звернутися до праць українських і зарубіжних філософів: Л. Бекірової, М. Ковальова, Н. Ковальчук, Д. Лавріна, І. Малигіної, О. Поліщук,.

Отже науковці при розгляді проблеми етнокультурної компетентності уточнювали її сутність. У процесі професійної підготовки здобувачів професійної освіти. автори вважають за необхідне розширити зміст і гармонізувати історичні теми, удосконалити його форму з позиції цілісного розвитку загальнокультурних навчальних дисциплін. Однак зміст і сутність, а також особливості формування етнокультурної компетентності залишилися поза увагою вчених.

Світовий цивілізаційний розвиток несе із собою необхідність вирішення проблем, пов'язаних зі збереженням культурної багатоманітності та культурної самобутності в умовах розширення масової (споживацької) культури й процесів глобалізації. Вони постають зовнішнім чинником, що має значний вплив на характер і напрям культурних процесів у середині суспільного устрою.

Не випадково сучасний етап розвитку науки про освіту характеризується підвищенням інтересу до проблеми формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти. До неї

звертаються педагоги, психологи, культурологи, фахівці з етнології, етнографії тощо.

При дослідженні проблеми формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти проаналізуємо поняття «компетентність», «компетенція», «культура», «етнос», «етнокультура», «етнокультурна компетентність», «формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», які є базовими для нашого наукового пошуку. Науковець Я. Карлінська про поняття «компетентність» говорить як про здатність особистості до продуктивного виконання діяльності, що передбачає опанування новою інформацією та знаннями, уможлиблює їхнє використання стосовно «успішного розв'язання завдань відповідно до певної професійної спрямованості навчання» [17, с. 39]. У монографії Н. Сидорчук «компетентність» трактується як складний системний психологічний феномен, що включає ціннісно-змістовні орієнтації особистості, систему наявних у неї професійно-значущих знань, умінь та алгоритмів дій, які визначають успішність її професійної (фахової) діяльності [36, с. 372].

Отже, дотримуючись трактування компетенції, запропонованого науковцями, й розмежовуючи поняття «компетенція» і «компетентність» на підставі потенційне – актуальне, когнітивне – особистісне та покладаючись на праці дослідників, компетенцію ми розуміємо як *об'єктивну категорію, суспільно визнаний рівень сукупності знань, умінь, навичок особистості та здатність їхнього застосування в певній галузі її діяльності як абстрактного носія.*

Під культурою ми розуміємо *історичний розвиток суспільства, який змінюється від покоління до покоління і має відповідні цінності та норми поведінки особистості в певному середовищі; комплекс характерних інтелектуальних і емоційних рис суспільства, що включає в себе не лише різні мистецтва, але й спосіб життя, основні правила людського буття, системи цінностей, традицій і вірувань.*

В свою чергу, *етнокультура – це регіонально різна, але єдина за своєю національною сутністю система, яка має свої етнічні характеристики (звичаї, обряди, традиції, вірування), які мають властивість постійного розвитку та змін.*

Такі міркування вказують та підтверджують необхідність формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти швейного профілю, як провідників, покликаних передавати етнокультурні традиції від одного покоління етносів до інших, підтримувати позитивні педагогічні тенденції в умовах спільного проживання різних народів.

Після аналізу визначення «етнокультурна компетентність», наведених різними авторами, сформулюємо наше розуміння поняття «*етнокультурна компетентність*» – *інтегративне особистісне утворення, що вирізняється високим рівнем знань про вірування, традиції, звичаї, обряди певного етносу; володіння засобами передачі системи етнокультурних знань, умінь та навичок, які перебувають у постійному розвитку й удосконаленні в межах певної етнокультури, а також механізмами донесення наступним поколінням етнокультурного досвіду, транслятором якого є педагог.*

1.2. Роль і перспективи використання етнокультурних традицій у процесі фахової підготовки здобувачів професійної освіти.

Культура є концентрацією всього духовного, морального, етичного в розвитку особистості. І суттєвою ознакою культури є національний компонент, етнічні особливості, ідея народності, витоки її на основі рідної мови, історії, народознавства та етнографії. Особливістю етнокультурного виховання є багатоаспектність його змісту, що дає змогу досліджувати проблеми етнокультурного характеру в системі професійного навчання.

Етнокультурне виховання молоді є актуальною проблемою сучасної педагогічної теорії і практики в умовах нової освітньої ситуації, для якої характерне посилення етнізації змісту освіти, зростання ролі

етнокультурного фактору в навчанні та ідей народної педагогіки, визначення ролі етнодидактичного вектору в системі професійного навчання.

Дана проблема висвітлюється в дослідженнях багатьох науковців (О.А.Дубасенюк, Т.І.Іванова, Н.В.Лисенко, Н.Г.Ничкало, С.О.Сисоєва, М.Г.Стельмахович, Є.І.Сявавко, Н.В.Якса та ін.), але невирішеною частиною залишається впровадження етнокulturологічного компоненту в педагогічний процес закладів П(ПТ) освіти, методика формування етнокulturологічної компетентності особистості в системі професійного навчання..

Етнокulturна компетентність має складну структуру, а тому і непростий механізм формування, що робить цей процес складним і тривалим у часі. Цей процес розглядається як отримання індивідом об'єктивних знань та уявлень щодо своєї етнічної культури, історії рідного краю, духовно-моральних цінностей і особливостей своєї нації [20, с. 44].

Етнокulturа як феномен етнічного буття українців посідає в системі їх взаємовідносин визначальне місце, адже концентрує в своїй діяльності різноманітний спектр прояву етнічних ознак. Кожна культура має свій витвір етнокulturи, своє уявлення про неї [21, с. 76].

Доцільність поглиблення інтересу до своїх витоків, традицій рідного народу, до духовної сфери , до деонтології зумовлена самим життям, вимогами сучасного суспільства.

На думку М. Шульги саме етнокulturна компетентність особистості дає змогу їй представникові орієнтуватись у світі, будувати свою поведінку відповідно до своєї культури й одночасно відчувати її межі, закінчення і початок світу іншої культури тощо [29, с. 45].

До етнокulturної компетентності, на наш погляд, входять такі складові, які інтегруються між собою, утворюють її. Насамперед, перша група чинників утворює матеріальну сферу культури (народна архітектура, вбрання, види творчої діяльності), друга група чинників пов'язана зі сферою

духовної діяльності народу (мова, усна народна творчість, народне мистецтво, тощо), третя група чинників пов'язана з феноменом найскладнішим і остаточно невизначеним (менталітет народу або етнопсихологічні риси етносу).

Сама етнокультура виконує наступні функції: комунікативну; пізнавальну; знаково-символічну; відтворювальну (забезпечення фізичного існування етносу через відносини між природою і людиною) та ін.

Етнокультура існує не поза людьми, а в людях, у їх здатності до розуміння і сприйняття оточуючого суспільства [15].

Стабілізуючою етносу і культури є система традицій, звичаїв, обрядів, свого роду колективна пам'ять, що акумулює між поколіннями етнокультурну інформацію [4, с. 9]. Не випадково, що Р. Бернс спробував виявити зв'язок між традиційними надбаннями культури й умовами людського буття, які втілюються в мові, звичаях, мистецтві тощо. При цьому традиція регулює не лише рівень інформації, необхідний для відтворення етносу, а й ступінь етнічних запозичень. Цей механізм не може допустити того, щоб у структурі етносу переважали чужорідні компоненти, а з запозичених такі, що не сприймаються як свої, національні [4, с.102].

Національна культура є національним світом, де етнокультурна компетентність виконує функцію ядра, справжнього механізму, який зберігає етнічні ознаки, навіть, за несприятливих для нього етнокультурних умов. Етнокультура посідає в культурі стрижневе місце, бо зберігає в своїй пам'яті етнічні ознаки поведінки, так би мовити, її шаблони, зразки, вироблені багатовіковим досвідом народу й усталені в його культурі [21, с.14].

Національна культура інтегрує надбання світової культури, освоює її цінності та сама збагачує світову культуру взагалі, і особливо вагому роль у цьому процесі відіграє етнокультура – це невичерпне джерело національної скарбниці етносу. Етнокультура як галузь певних гуманітарних знань зосереджує, передусім, увагу на етнічних особливостях традиційної культурно-побутової сфери. Етнокультура безпосередньо пов'язана з

народнопоетичною творчістю, бо саме фольклор відтворює сталу традицію, сферу безперервних та необмежених змін .

Національна культура – це глибоке усвідомлення належності до певної держави, почуття громадянської гідності, відповідальності, обов'язку, здатність рішуче відстоювати суспільно-державні цілі в певних соціальних ситуаціях.

Введення молодого покоління в систему цінностей громадянського суспільства передбачає формування в нього громадянської (національної) культури. Включення компонентів громадянської культури в тематику предметів гуманітарного циклу дає можливість синтезувати закономірності багатьох наук в єдину світоглядну систему.

Адже духовність, а саме вона лежить в основі будь-якої етнокультури, національної культури, у системі професійної освіти молоді є обов'язковою складовою, оскільки пов'язана з широким діапазоном поглядів, ерудицією, загальним розвитком особистості.

Технологією формування етнокультурної компетентності в системі професійної освіти є певна педагогічна система множини взаємопов'язаних і взаємообумовлених цілісних компонентів, що становлять єдине ціле в своїй структурі, поєднані спільною метою, мотивами і завданнями, спрямованими на поетапне становлення в молоді особистісного, гносеологічного, операційного, проєктивного компонентів етнокультурної компетентності.

Найголовнішим показником рівня сформованості самої особистості є її етнокультурна вихованість, високий рівень етнокультурної компетентності. Центральне місце в формуванні етнокультурної компетентності займають предмети гуманітарного циклу. Майбутній фахівець ще в роки навчання в освітньому закладі повинен бути спрямований на те, щоб в змістовий компонент навчально-виховного процесу ввести саме ті методи, засоби,

форми навчання, які сприятимуть поглибленому вивченню культури, мови, історії, деонтології свого та інших етносів.

Саме етнокультурне виховання забезпечує засвоєння зразків і цінностей національної культури, культурно-історичного, соціального досвіду своєї держави, формування відчуття приналежності та поваги до рідного краю.

Внутрішній світ особистості є рушійною силою розвитку духовності людини, визначальним чинником дій і поведінки, ціннісних орієнтацій, життєвої й громадської позиції. Цьому сприяють, насамперед, етнопедагогічні чинники, за допомогою яких реалізуються цілі й завдання етнокультурного виховання. А саме: рідна мова, родинно-побутова культура, фольклор, емоційна культура, національна психологія, національний характер, народні вірування, народні ігри, знання родоводу та історії, педагогіка народного календаря, національна символіка й народні символи, основи народної моралі, національна самосвідомість, народні дидактичні знання, народна гра та народна іграшка, народні звичаї, свята, традиції, обряди. Мовою вчать особистість прозрівати, мислити, прилучатися до духовних надбань свого народу. Засвоєння рідної історії дає змогу пізнати витоки духовності кожного народу як джерело пам'яті, історичного мислення, формування свідомості різних поколінь. Рідна мова – це самобутній спосіб мислення, оригінальний засіб пізнання дійсності.

Відродження родинних народних традицій, звичаїв, шанобливе ставлення до родинно-побутової культури сприятиме формуванню в молоді найглибших почуттів: любов до матері й батька, бабусі та дідуся. Засвоєння рідної історії дає змогу пізнати витоки духовності кожного, зрозуміти й знати власний родовід. Пізнаючи багатство фольклору, молодь щедро черпає емоційні, моральні, естетичні та патріотичні цінності. Чим вища в молодій людини національна самосвідомість, тим глибше вона любить свій народ.

Отже, саме етнокультурна компетентність особистості забезпечує вічність життя нації та народу. Вчені по-різному підходять до визначення вікового періоду, найбільш чутливого до закладання основ етнокультурної компетентності. Вчений-педагог Умберто Еко стверджував, що саме 3-4 річну дитину необхідно навчати любові до рідної мови, поваги до рідного народу [20, с.13].

Н.В.Лисенко виокремлює три етапи, які проходить особистість під час формування етнокультурної компетентності, що умовно можливо співвіднести зі ступенями навчання.

I – етап (5-10 років) – досягнення елементарної грамотності в галузі власної етнічної культури, а також інших етнічних культур, що проживають поруч. На цьому етапі дитина повинна:

- чітко ідентифікувати себе зі своєю етнічною групою, висуваючи такі підстави ідентифікації, як національність батьків, місце проживання, рідна мова;

- мати уявлення про історію, уклад життя, традиції, звичаї, фольклор свого народу;

II – етап (11-15 років) – досягнення функціональної грамотності в галузі своєї рідної культури та етнічних культур своєї країни, а також елементарної грамотності в галузі етнокультур сусідніх країн. На цьому етапі етнічна ідентичність повинна бути сформована в повному обсязі:

- обізнаність з особливостями різних етнічних груп, уміння визначати унікальність рідної історії, специфіку традиційної побутової культури;

- виділяти особливості вербального й невербального спілкування;

- виявляти в своїй поведінці етнічні особливості, властиві своєму народу (наприклад, вільно володіє рідною мовою, виконує народні танці, володіє народним художнім ремеслом тощо);

III – етап (15-18 років) – досягнення освіченості в галузі етнокультури своєї країни та елементарної грамотності в галузі етнокультур народів світу. На цьому етапі особистість повинна:

- не тільки знати традиції та обряди рідного народу, але й використовувати їх у повсякденному житті;
- знати відомості про видатних діячів різних народів та свого рідного;
- реалізувати етнокультурні знання, вміння, поведінкові моделі, що сприяють ефективній міжетнічній взаємодії;
- знати приклади взаємопроникнення культур, позитивні сторони мультикультуралізму;
- здійснювати свій внесок у розвиток взаєморозуміння між представниками різних народів і культур [23].

Ми доповнюємо дану класифікацію ще одним етапом, який умовно можна визначити, як етап набуття особистістю певних професійних знань, умінь, навичок, утвердження себе як спеціаліста, професіонала в певній виробничій галузі, тобто етап професійного зростання особистості. Умовно це 18-25 років, але може тривати і набагато довше. Саме цей етап припадає на здобуття особистістю професійної (професійно-технічної) освіти.

Ми впевнені, що саме ці етапи проходить особистість під час формування етнокультурної компетентності. Але, пройшовши зазначені етапи, неможливо сказати, що в неї етнокультурна компетентність буде сформована у повному обсязі. Це пов'язано з тим, що культура – багатогранне, динамічне явище, що постійно розвивається й модифікується, тому пізнати її повністю неможливо; по-друге, етнокультурне оточення може постійно змінюватись, що потребує постійного пізнання [42, с.186].

Отже, формування етнокультурної компетентності не завершується із закінченням школи, а відбувається впродовж життя людини.

Всі найвідоміші педагоги світу визнавали, що виховання підростаючого покоління завжди має ґрунтуватись на культурно-історичних

цінностях своєї нації, а вже пізніше відбувається знайомство з традиціями інших народів . Так О.М. Ткаченко аналізуючи доробок великого педагога К.Д. Ушинського, звертає увагу на статтю «Рідна мова», де він писав: «Мова – це найкращий світ усього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії... У мові одухотворяється весь народ і вся його батьківщина...» [47, с.23].

Вивчення усної народної творчості створює ґрунт для навчання, виховання й розвитку розумної, працьовитої, чесної, гуманної людини. Саме народна педагогіка нерозривно пов'язана з історією народу, усіма його злетами й падіннями, у ній, як у дзеркалі, відбиває велич народних подвигів і трагізм поразок у боротьбі за державність [47].

На сьогоднішній день ми маємо не дуже високий показник етнокультурного виховання і це спричинено низкою причин. Мотиваційні причини пов'язані з недооцінкою педагогами виховної ролі гуманітарних предметів, відсутністю належного їх методичного забезпечення.

До інформаційних причин відноситься відсутність акцентів на етнокультурному компоненті в змісті більшості програм та підручників з предметів гуманітарного циклу, недостатня інформаційна забезпеченість. Серед організаційних причин найсуттєвішими є неспіввіднесеність організаційної структури виховного процесу з інтересами молоді : палітра вибору окремих видів діяльності часто обмежена.

Отже, саме ввівши в предмети гуманітарного циклу ґрунтовні положення про культуру, етнографію, народознавство, історію рідного краю, основи формування державного укладу, формування національної свідомості в системі професійної освіти можна забезпечити підвищення рівня знань молоді про етнокультурність та вести мову про її етнокультурну компетентність здобувачів професійної освіти.

1.3. Дослідження рівня етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти під час вивчення спецпредметів швейного профілю.

Кожний етап у житті людини, кожний її крок у світі наповнює її різними за змістом знань. Суспільність – основоположна риса людського буття. Лише у суспільстві відбувається становлення людської сутності, набуваються і шліфуються знання, виявляються внутрішні сили, здатні у своєму розвитку відтворювати усе багатобарвистість дійсності, а кожний спрямований на це діяльнісний акт – як самоствердження. З діяльністю здійснюється входження людини у певний культурний простір, що й зумовлює формування її духовної суті.

Кожен народ, задля свого соціального існування, протягом сторіч виробив ті правила і закони співіснування, які визначали б його культурний ареал, визначають його ідентифікацію серед інших спільнот світу й сьогодні. Українська нація у своєму досвіді, що ґрунтується на споконвічних принципах моралі та естетики, не вичерпала свої духовні можливості, у силу різних обставин, не розгорнула їх у повному обсязі і творчій потенції. Ці можливості – невичерпні. Саме вони мають поставити культурні, моральні та організаційні перестороги негативним проявам глобалізаційних процесів [30].

Професійна освіта підготовки здобувачів професійної освіти потрібно здійснювати на засадах культурної ідентифікації, в основу якої покладено інтеграційне утворення традицій і сучасності. Навчання ґрунтується на поглибленому оволодінні учнями знань з історії українського костюму (з найдавніших культур, що мали місце на теренах сучасної України й, зокрема, найпотужнішої і найбільш відомої у світі – Трипільської; через мистецтво Київської Русі, періоду козацької доби, українського бароко до ХХ ст.), в контексті розвитку європейських мистецьких стилів і моди. У процесі оволодіння художньо-проектною грамотою, вирішуючи ситуаційні творчі завдання, для подальшого дослідження здобувачами освіти народного

вбрання, елементи якого трансформуються, через стилізацію, у форми сучасного одягу. Як майбутні майстри виробничого навчання, здобувачі освіти спеціальності «Професійна освіта» напряму підготовки «Технологія виробів легкої промисловості» мають бути носіями культури власного народу. Набуття професійних знань через оволодіння художньою естетикою костюма на традиціях українського народного мистецтва, використання споконвічних елементів національної культури (орнаменти, колір, матеріали, оздоблення тощо) у проектуванні сучасних костюмних форм і є гуманітаризацією професійної освіти. Залучення студентів до художньої обробки матеріалів, до традицій декоративно-ужиткового мистецтва й використання їх в оформленні сучасних швейних виробів, наближає майбутніх фахівців професійної освіти до культурних витоків українського народу. Наближення до народного мистецтва піднімає завісу минулого і вводить у світ, що дає наснагу і натхнення до творчості, кличе до чогось нового. Вони мандрують по стежині, що веде до краси, а ще намагання пізнати Світ. Усі безкінечні віки нашої традиції закодовані у витворах народних майстрів, які нарівні інтуїції відчують форму, композицію, колір, ритм тощо. Споконвічні традиції проявлені у вишиваних й тканих, мальованих орнаментах, ритмічній побудові їх композицій, сполученні кольорів, що впізнаємо і любимо, надихаємося ними і продовжуємо вже у сучасних формах.

Змістове наповнення професійно орієнтованих дисциплін містить певний потенціал для формування їхніх ціннісних орієнтирів (які, нажаль, у більшості молоді є zdeформованими, можливо й не по їхній вині, а в силу тих факторів, що принесли тривіальні, бездуховні, чужі нашій культурі ідеали), який необхідно використовувати з метою виховання молоді-патріотів. Світовий досвід свідчить, що необхідною передумовою інтелектуального прогресу нації є її національна ідентифікація, яка неможлива без урахування і

використання історико-культурної спадщини. Непересічність і космічний універсалізм етнонаціонального ставлення до світу, це «точка опори» для відродження українського пластичного мистецтва і пов'язаного з ним виробництва [9].

Сьогодні відбувається активне інтегрування сучасних напрямів в мистецтві і дизайні у комплексну структуру навчання, освоєння нових технологій в процесі здобуття професії, тим самим підкреслюючи їх необхідність (як мистецтва і як науки). Дизайн виконує одразу декілька функцій: образотворчу, гедоністичну, комунікативну, виховну, пізнавальну, естетичну. Він синтезує саме ті знання, які є невід'ємною складовою загальної культури людини. Дизайн, в якому використовуються традиційні для культури певного народу елементи, прийнято називати етнодизайном.

Сучасний дизайн – продукт нового етапу розвитку цивілізації, причина і наслідок індустрії і комерції разом узятих. Традиції народного мистецтва вибудовані еволюцією, історією, культурою, способом життя людей багатьох поколінь. Традиційні вжиткові речі оптимальні й досконалі, функціональні і красиві, оскільки вони завершили свій розвиток і лише повторюються, відтворюються за ремісничими канонами [9].

Етнокультурна компетентність, у системі освіти, на нашу думку, виступає як засіб естетичного розвитку особистості і водночас громадянського і патріотичного виховання. Слід зауважити, що кожна нація має свої естетичні і культурні особливості, які повинні враховуватися у суспільних проектах різного плану, у тому числі й освітніх. Не стабільний стан, в якому знаходиться сьогодні не тільки наше суспільство, робить особливо значущим вирішення проблем наступності та передачі накопиченого традиційного культурного досвіду саме через систему освіти.

Саме з метою покращення освітнього процесу здобувачів професійної освіти швейної галузі і було поставлено завдання підняти рівень їх

зацікавленості етнокультурним спадком своєї історичної культури швейних виробів. Для вирішення поставленої задачі було обрано провести експериментальне дослідження із розробкою методичного проєкту для основних спецдисципліни, а саме нами було обрано дисципліна «Конструювання і моделювання швейних виробів».

Як правило, ціль експерименту складається в понятті ефективності спеціально організованого педагогічного впливу на розвиток у здобувачів освіти якостей, здібностей, вмінь та навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності.

Дане експериментальне дослідження було проведено з метою перевірки рівня етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти і подальшої її покращення з використання методичних рекомендацій до спецпроєкту в освітньому процесі для підвищення зацікавленості етнокультурною свого минулого.

Базою для проведення магістерського експерименту було обрано ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка». Групу здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю – 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) і отримують кваліфікацію майстер виробничого навчання.

Проаналізувавши ОПП зазначеної спеціальності (Додаток А) нами було виділено спецдисципліна, яка на нашу думку підходила для нашої розробки.

Для вивчення ситуації з питань обізнаності, вмінь і навиків виконання швейних виробів у стилі етнокультурних традицій, а також можливостей застосовувати даний метод навчання на заняттях по виготовленню швейних виробів, було проведено анкетування здобувачів професійної освіти II курсу 21 ТЛС групи денної форми навчання в кількості 21 учень. Дане магістерське дослідження було обмежене в часі, тому нами було прийняте рішення

скористатися таким способом проведення експериментальної частини нашого дослідження.

Констатувальний етап експерименту нами було проведено у 1-му семестрі II року навчання 21ТСЛ групи, у яких спецдисципліна «Конструювання і моделювання швейних виробів» буде вивчатися у 4-му семестрі, а опитування було проведено у 3-му семестрі, так як, ми обмежені у часі і маємо недостатню кількість студентів для розподілу на контрольну і експериментальну групи, було прийнято рішення скористатися тільки контрольною групою. Впровадження у освітній процес методичної розробки і проведення формувального і контрольного етапу експерименту було заплановано на 4-тий семестр. Так-як здобувачі освіти навчаються за однією робочою програмою нам вдалося отримати результати експерименту.

Відповідальність за підготовку до майбутньої трудової діяльності покладається на професійну підготовку, яку здобувачі професійної освіти отримують на заняттях із спецдисципліни, нами розглядався предмет «Конструювання і моделювання швейних виробів». Основне призначення дисципліни визначається необхідністю забезпечити здобувачів професійної освіти спеціальними знаннями, вміннями та навичкам по конструюванню та моделюванню швейних виробів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів» є сприяти становленню професійної майстерності; сформувати уміння і навички з традиційного та креативного виготовлення швейних виробів, а також забезпечення у сукупності з іншими дисциплінами професійно-педагогічної підготовки кваліфікованих робітників.

Завданнями дисципліни є забезпечення свідомого застосування знань на практиці, допомога у подоланні труднощів під час навчання, формування знань про основні види конструювання і моделювання, способах їх застосування при виготовленні швейних виробів.

Всі підприємства швейної галузі потребують кваліфікованих робітників, які б володіли не тільки теоретичними знаннями, а й розумілися на їх практичному виконанні. Саме тому все частіше заклади освіти, які готують здобувачів швейної галузі намагаються не відставати від тенденцій в моді і сучасних технологіях.

Проаналізувавши освітній процес, що охоплює сукупність необхідних загальних та професійних компетентностей і виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння та вміння здобувачів професійної освіти ми встановили, що студентам необхідні не тільки знання і вміння класичного характеру, а й адаптація їх до сучасних вимог і тенденцій при виготовленні швейних виробів.

Виходячи з цього перед нами постає актуальна проблема, що полягає в розробці належного методичного забезпечення до виготовлення і оздоблення швейних виробів у стилі етнокультури.

До основних проблем, які не сприяють ефективному процесу навчання здобувачів професійної освіти, ми відносимо недосконалу навчально-методичну систему підготовки, відсутність у більшості навчальних закладів професійно орієнтованого програмного забезпечення і навчально-методичної літератури для розвитку знань щодо використання етнокультурних проєктів.

Проведення анкетування дозволило виявити рівень обізнаності здобувачів професійної освіти з особливостями виготовлення і оздоблення швейних виробів у етнокультурному стилі на спецдисциплінах, знання і вміння виконувати різновиди проєктів у даному напрямленні. (Додаток Г)

Запитання даного опитувальника дає нам можливість з'ясувати стан обізнаності здобувачів професійної освіти у розробці, технологіях виготовлення і оздоблення швейних виробів у етнокультурному стилі, що дозволить виділити можливості для подальшої методичної розробки з метою

покращення освітнього процесу здобувачів професійної освіти. Всі запитання носили різносторонній характер, що допомогла нам отримати, як найповнішу картину у прогалинах здобувачів професійної освіти із зазначеної тематики.

На запитання *«Чи знаєте Ви що таке етно стиль?»*. Із двадцяти одного респондента правильну відповідь дало лише – 7 студентів, на половину вірну відповідь – 7 студентів, і не правильно відповіли – 3 студенти, і взагалі не знали – 4 студенти. На рис. 1.1 можна розглянути співвідношення відповідей у відсотках.

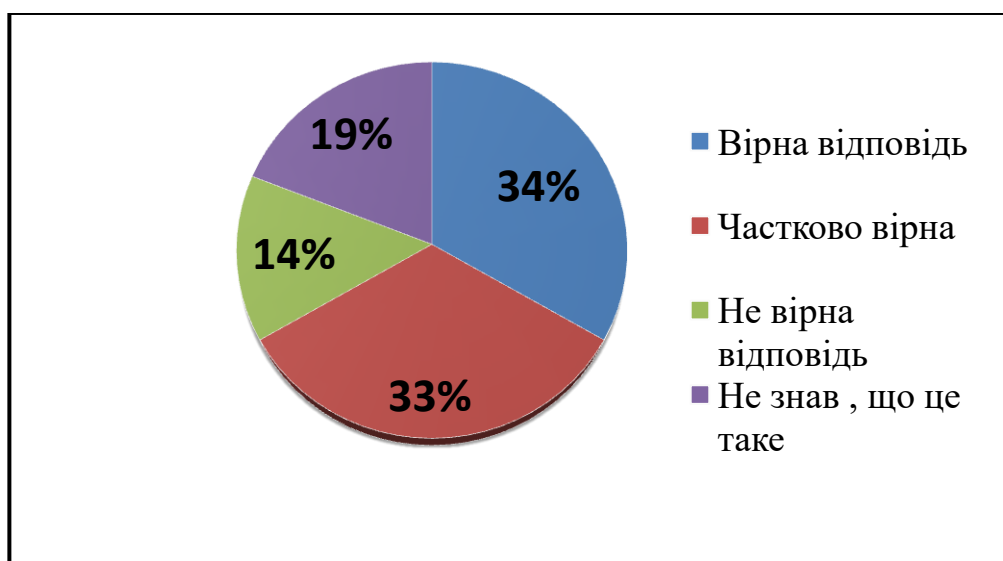

Рис 1.1. *«Чи знаєте Ви що таке етно стиль?»*

На запитання *«Чи доводилось Вам під час освітнього процесу виконувати проекти у етнічному стилі?»* були отримані відповіді, які подано на рис. 1.2.

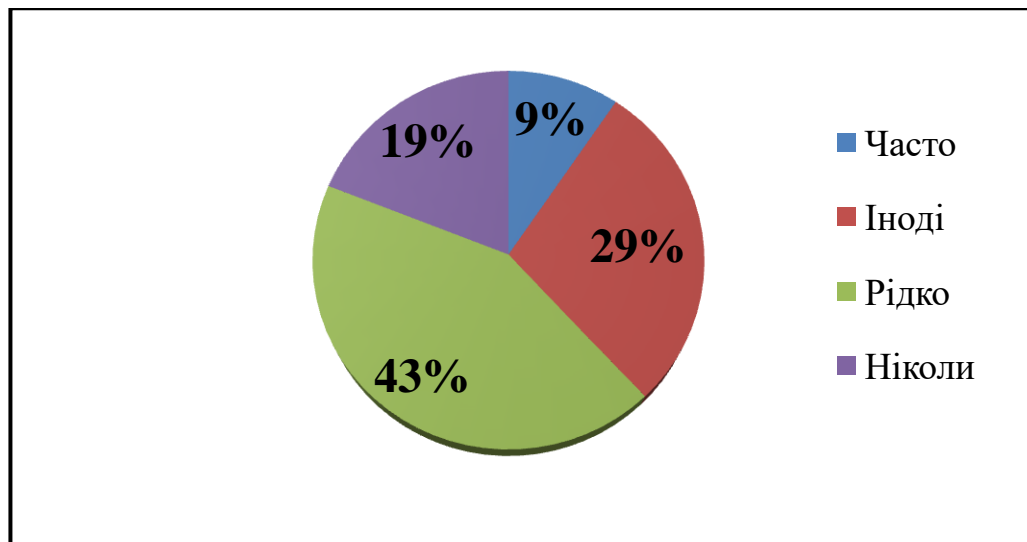

Рис 1.2. «Чи доводилось Вам під час освітнього процесу виконувати проєкти у етнічному стилі?»

Запитання анкети «Як Ви вважаєте, чи потрібні проєкти у етнічному стилі для розвитку творчості здобувачів професійної освіти під час вивчення спецдисциплін?» відповідь нас здивувала, всі респонденти відповіли – потрібна.

На запитання анкети «Якщо Вам доводилось виконувати проєкти у етнічному стилі, опишіть над чим Ви працювали.» Відповіді були різні але головна спільна риса була у виконанні оздоблення швейних виробів українськими народними техніками, на виробах які самі шили. Деякі здобувачі дали відповідь, що вони допомагали своїй мамі і бабусі вишивати різні швейні вироби, де вони і познайомилися із різними орнаментами етнокультурного спадку минулих поколінь, які зацікавили їх і вони мають бажання більше дізнатися про різновиди старовинних технік виготовлення і оздоблення швейних виробів, з орнаментами наших прадідів, що вони означають і для чого, і де їх правильно використовували наші предки.

В опитувальнику було зазначене ще запитання, на яке нас дуже цікавила відповідь: «Як Ви вважаєте вишивка на одязі виконана різними техніками завжди є проявом етнічного стилю?». Відповіді подано на рис 1.3.

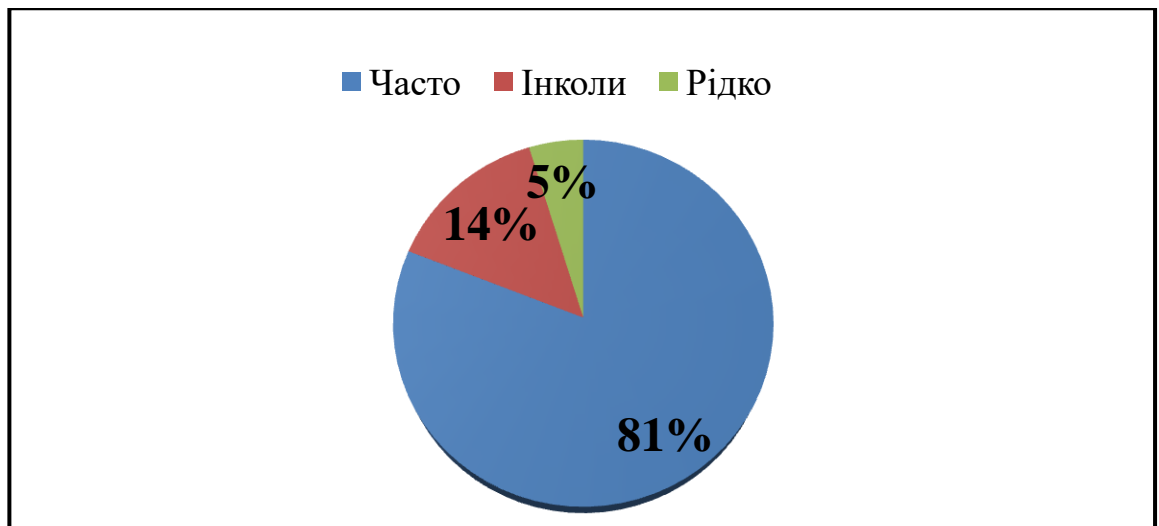

Рис 1.3. «Як Ви вважаєте вишивка на одязі виконана різними техніками завжди є проявом етнічного стилю?».

Під час обробки анкетних даних стало зрозумілим, що здобувачі не чітко володіють інформацією про етнос, етнодизайн, етнокультуру, етнічний спадок, етнокультурні традиції і техніки оздоблення швейних виробів, що відносяться до етнічного українського стилю і не всі знають, як і для чого його можна застосувати у практиці. Таким чином нами було зроблені висновки, що теоретичні і практичні можливості методичних рекомендацій до спецпроєкту, яку нами було обрано для нашого магістерського дослідження «Конструювання і моделювання швейних виробів» дає можливість втілення у освітній процес нашої теоретично-практичної розробки.

Висновки до першого розділу.

Теоретичний аналіз філософської, культурологічної, психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої літератури та положень освітніх концепцій показав, що пріоритетними в національній освіті є: формування творчої, компетентної особистості, вихованої на етнокультурних традиціях. Водночас, зазначимо, що проблема професійної підготовки здобувачів професійної освіти на засадах етнокультурної компетентності не дістала системного висвітлення в педагогічній теорії. Виявлено недостатне

врахування етнодизайнерських компонентів у змісті професійної підготовки фахівців швейного профілю. Результати дослідження засвідчили низький рівень інтересу студентів ЗП(ПТ)О швейного профілю до проєктів у етнокультурному стилі. Такий стан зумовлений відсутністю навчально-методичного забезпечення з теоретичним наповненням компонентів етностилю у змісті спецдисциплін, які сприяли б формуванню у здобувачів етнокультурної компетентності, художньо-проєктної культури, національної естетики й самосвідомості. Таким чином має місце у збільшенні матеріалу з українських народних проєктів і кількості годин на вивчення тем на спецдисциплінах, що забезпечують оволодіння знаннями з основ етнодизайну, проєктування швейних виробів, художньої обробки матеріалів тощо.

Етно-стиль ґрунтується на традиціях народного мистецтва і сучасних технологіях дизайну, інтегрує художню і технічну, інженерну і гуманітарну складові в етно-дизайнерській діяльності. Як творчий метод етно-стиль виступає необхідною складовою у професійній підготовці фахівців швейного профілю. Етно-стиль це творча, інноваційна діяльність. Її результатом є художній проєкт, в процесі реалізації якого переосмислюються елементи етнічної культури й продукуються вже в новій стилізованій формі сучасних швейних виробів, що мають практичну і художню цінність. Водночас вони передають образність національної культури.

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що художньо-естетичне спрямування спецдисциплін, зокрема дизайну (етнодизайну) в освітній практиці закладів П(ПТ)О швейного профілю набуло нагальної необхідності. Однак це проблема не лише здобувачів професійної освіти, це проблема вітчизняної галузі швейного виробництва і суспільства в цілому.

Сьогодні вона потребує більш широкого теоретичного осмислення і невідкладного практичного запровадження в освітній процес професійної підготовки фахівців швейного виробництва. Професійне навчання, яке здійснюється з урахуванням основ етностилю з використанням елементів

національної культури, має на меті підготовку здобувача професійного навчання нового покоління, що й визначатиме його готовність до втілення інноваційних ідей в сучасній професійній (професійно-технічній) освіті. Через компетентнісний рівень і професійні якості особистості педагога сучасної професійної школи й формуватимуться художньо-естетична й загальна культура майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю. На наше переконання такий підхід має стати складовою процесу професійної підготовки здобувачів професійної освіти, як інтегрованого компонента професійного (професійно-технічного) навчання, що створює реальні можливості якісно нового, цілком сучасного рівня підготовки здобувачів професійної освіти.

РОЗДІЛ II. ОБГРУНТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1. Систематизація виховного аспекту завдань з використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.

Повернення до проблеми етнокультурного виховання в практичній діяльності закладів професійної освіти визначається соціально-політичними і духовними змінами. Сьогодні необхідно подолання відчуження дітей і молоді від культурно-історичної спадщини свого етносу і від культури свого народу, оскільки народна культура є основою міжкультурної взаємодії і спілкування, дозволяє зберігати і розвивати свою національну самобутність і в той же час органічно взаємодіяти в світовому співтоваристві. На наш погляд, саме етнокультурне виховання може допомогти здобувачам ЗП(ПТ)О оволодіти культурою свого народу (культурою споживання, культурою спілкування, культурою знання, культурою праці), дозволяє організувати художньо-творчі заняття, орієнтуючись на національну своєрідність регіону. При визначенні місця і ролі етнокультурних традицій в професійній освіті ми розглядаємо їх, як спосіб, що підсилює ефективність виховання за рахунок введення засобів національної культури, які допоможуть направити сучасний навчально-виховний процес на формування етнічної компетентності, розвиток розуміння ролі свого народу у світовій культурі. Етнокультурне виховання особистості орієнтоване на становлення носія традицій і звичаїв духовної культури народу. Формування основ етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О неможливе без усвідомлення себе частиною (одиницею) певного народу, культури. Одним із завдань етнокультурної компетентності є усвідомлення та засвоєння здобувачами професійної освіти культурних традицій певної спільноти, вихідцями з якої

вони є, на кореневому рівні. У ряді документів, таких як Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Указ Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді», Указ Президента України від 12.06.2015 № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День Гідності та Свободи» та ін., зазначається, що взаємодія культури і освіти, засновані на цінностях етнічних культур і педагогічних досягнень народу, є дієвим джерелом виховання особистості.

Залучення здобувачів ЗП(ПТ)О в процес вивчення і практичного освоєння етнокультурної спадщини (матеріального, духовного, соціального) дозволяє особистості через традиційну культуру осягнути її моноетнічну глибину і поліетнічну широту. Одним із основних принципів реалізації програм і нормативних актів є «національна спрямованість професійної освіти, що полягає у невіддільності освіти від національного ґрунту, її органічному поєднанні з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу, визнанні освіти важливим інструментом національного розвитку і гармонізації національних відносин» [39].

Поняття етнокультурна компетентність інтегративне, у якості предмету дослідження воно виступає у філософії, педагогіці, психології і соціології. Його базову основу складають категорії «етнос», «культура», «компетентність». Поняття «етнос» грецького походження, яке має декілька значень – група, плем'я, народ. Це група людей, поєднана довгим спільним проживанням на певній території, загальною мовою, культурою і самосвідомістю [12]. Згідно історико-матеріалістичному визначенню, «нацією» можна назвати історичну, стійку спільність людей, яка виникає під час формування економічних, територіальних зв'язків, літературної мови,

деяких особливостей культури і характеру [6]. Поняття «нація» використовується у соціальній філософії, етнології, етнографії поняття і розглядається у якості загальної назви для таких найменувань як плем'я, народність, національність. Фактором, що значно впливає на виникнення і розвиток нації є «пласт духовної сфери життя суспільства», складовою частиною якої виступає «етнічна культура» [7].

Так, термін «етнокультура» з'явився як мовний варіант терміна «етнічна культура». Він набув широкого поширення в кінці ХХ ст., але застосовують його синонімічно термінам, «народна культура», «традиційна культура», «культура етносу». Так як етнокультура є основою етнокультурної освіти, А. Афанасьєвою вироблено наступне визначення поняття: «Етнокультура - це сукупність традиційних цінностей, відносин і поведінкових особливостей, втілених в матеріальну, духовну, соціальну життєдіяльність етносу, що склалися в минулому, що розвиваються в історичній соціодинаміці і постійно збагачують етнічною специфікою культуру в різних формах самореалізації людей» [2].

Етнокультурна компетентність визначається введенням в освітній процес знань рідної народної культури, соціальних норм поведінки, духовно-моральних цінностей; знайомство з культурними досягненнями інших народів; використанням досвіду народного виховання з метою розвитку у дітей інтересу до народної культури, виховання толерантного ставлення до людей різних національностей [14]. А. Басова вказує, що етнокультурна компетентність - це не просто певна сукупність знань, ціннісних уявлень конкретної етнічної спільності, яка через знайомство з символічними основами забезпечує усвідомлення, відтворення етнічного і естетичного світогляду свого народу, а й розуміння, шанобливе ставлення до його культури в сполученні з аналогічним ставленням до культур інших народів [3].

Таким чином, частиною етнокультурної компетентності є етнокультурне виховання - це цілеспрямована взаємодія поколінь, в результаті якого у

підростаючого покоління формується етнічна самосвідомість, адекватне ставлення до себе як члену етносу, почуття гордості за свою націю, позитивне ставлення до рідної мови, історії та культури свого народу, а також повагу та толерантне ставлення до представників інших етносів. З соціокультурної точки зору, феномен виховання є об'єктивним соціальним механізмом передачі-засвоєння життєво необхідного досвіду, традицій, ціннісних установок. Досягнути мети становлення духовного потенціалу вихованця можна лише шляхом занурення його у світ культури власного етносу та у світ кращих зразків світової культури.

Аналіз літератури свідчить, що проблема формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти закладів П(ПТ)О тісно пов'язана з усіма сферами народного життя, вона має синтетичний характер. Для людини має значення спільна культура багатьох століть, поколінь, рас, національностей, етнічних груп, класів, станів. Саме національна культура, як поєднання культури титульного етносу з культурами національних меншин, у першу чергу визначає унікальний образ будь-якої країни та її народу в багатоманітній мозаїці людської цивілізації та її побуту. Етнокультура базується на світогляді та системі цінностей, тобто духовно-моральному фундаменті, на якому виростає особистість з унікальними властивостями душі та непорушною національною ідентичністю. Нерозривна лінія збереження й передачі традицій з покоління у по коління спостерігається саме в етнічній культурі. Це свідчить про те, що етнічна культура - успадкований від предків комплекс господарського і соціального життя, матеріальної та духовної культури, які визначають стиль життя, виконують етноідентифікуючу роль, дають можливість виділити й протиставити себе іншим етносам. Зазначимо, що етнокультура виявляється в усіх галузях життя етносу: у мові, вихованні дітей, одязі, будівництві житла, облаштуванні робочого місця, домашньому господарстві, фольклорі тощо (що підтверджується у роботах В. Агеева, Є. Богданова, В. Кукушина, О. Садохіна та інших учених-етнологів).

Певна частина культури народу, як його життєвий досвід, існує у вигляді усталених норм поведінки, традицій, звичаїв, пісенної спадщини тощо. Передаючись із покоління в покоління, вони трансформуються, зазнають впливу інших культур та епох, втрачають іноді свій первісний вигляд і значення.

Беручи до уваги вищевикладене, етнокультурна компетентність здобувачів професійної освіти розглядаємо з точки зору формування національної ідентичності, світогляду, соціальних і моральних позицій на основі національних і культурно-історичних цінностей. Аналізуючи засоби національної культури, що використовуються нашими предками в народних способах виготовлення одягу, ми встановили, що закованість у декоративних видах оздоблення швейних виробів є історичний спадок наших пращурів.

Компетентність відноситься до категорії багатозначних термінів, отже, має безліч трактувань цього поняття. Компетентність ми розуміємо як якісну інтегровану характеристику особистості, що визначає ступінь володіння її сукупністю професійних і соціальнозначущих якостей, здобутих у процесі освіти, ефективним механізмом реалізації індивідуальних ціннісних потреб. Компетентний (від лат. *competent* - належний, відповідний - досвідчений у певній галузі, якому притаманні компетентність, поінформованість, обізнаність, авторитетність. Компетентна людина повинна не тільки бачити проблему, але і вміти вирішувати її практично, приймати ефективні рішення у відповідній діяльності, як знання, що формується через практику в будь-якій діяльності [32]. Особливе місце займає етнокультурна компетентність. Розглянемо трактування цього поняття у Н.Лебедевої. У своїх роботах вона зазначає, що етнокультурна компетентність - це сукупність знань, про подання інших культур, що виражаються через навички, установки, моделі поведінки, які спрямовані на ефективне міжетнічне порозуміння і взаємодію [32].

Сутність етнокультурної компетентності полягає в тому, що здобувачі професійної освіти, володіючи цією компетентністю, стають активними носіями досвіду у взаємодії і прийнятті етно-стилю. Отримані знання та вміння дозволяють здобувачу професійної освіти прийняти і правильно оцінити специфіку і умови взаємодії з представниками різних культур, знаходити оптимальну модель поведінки з метою підтримки атмосфери злагоди і взаємної довіри, для досягнення високої ефективності в спільній діяльності [28].

Загальна форма критеріїв ефективності етнокультурної компетентності може бути виражена в таких ступенях: - навченості, яка характеризується отриманими знаннями і уявленнями в області географії, історії, фольклору, звичаях, мистецтві, традиційних ремеслах в минулому і сьогоденні, облаштуванні побуту, народних іграх, нормах і цінностях власного і іншого етносу, а значить розуміння (прийняття) специфіки традицій і звичаїв; - знання наслідків інтолерантності поведінки до представників іншої національності; вміння вирішувати конфлікти і розбіжності мирним шляхом; - вихованості, яка полягає в подоланні етноцентризму, етнічної, расової та конфесійної упередженості, інтолерантності в спілкуванні і поведінці; готовність до зміни своєї поведінки і поглядів; - адаптації дитини, що є пристосуванням до поліетнічного середовища. Ступінь сформованості етнокультурної компетентності визначається не стільки обсягом когнітивної й операціональної складових, скільки якістю цих знань і умінь [28].

Отже, узагальнивши вищевикладене, можна зробити висновок, що етнокультурна компетентність, перш за все, включає в себе готовність вивчати різноманітність своєї культури з метою мирного існування в поліетнічному середовищі. Тому, в рамках освітньої системи ЗП(ПТ)О, відбувається пошук ефективних моделей навчання, відродження традицій народної педагогіки, що виділяють одну з важливих цілей - навчити здобувачів професійної освіти розуміти і поважати культуру інших народів, а також виховувати в ньому повагу до всіх народів, що в цілому і є

формуванням етнокультурної компетентності. Проаналізувавши навчальні плани здобувачів освіти, що навчаються за спеціальністю Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) дійшли висновку, що для ефективності проведення нашого магістерського дослідження є потреба у розробці варіанту методичних рекомендацій до спецпроєкту для підвищення рівня зацікавленості етно-культурою і формування етнокультурної компетентності. Осмислити своє місце у системі історичного скарба своєї етнічності стає для сучасного українця усе важливішим і важливішим із приходом розуміння своєї причастності до частини чогось великого і незабутнього.

2.2. Методика використання етнокультурних традицій, для формування фахової підготовки здобувачів професійної освіти.

На сучасному етапі суспільного розвитку країни відбувається поступове і невпинне відродження національної культури, що, у свою чергу, передбачає утвердження в освітньому процесі етнокультурної компетентності. Саме етно-стиль в сучасних умовах набуває особливого національнокультурного значення, адже покликаний розвинути національнокультурні надбання в новому форматі, виді, матеріалі й функціональному призначення випробів. Тому проблема вивчення і розвитку етнокультурної компетентності має стати пріоритетною в змісті підготовки здобувачів ЗП(ПТ)О.

Однак, на відміну від декоративно-ужиткового мистецтва, що має обмежене, іноді суто індивідуальне призначення, етнокультурна є однією з форм масової комунікації в конкретному суспільстві, бо забезпечує взаємозв'язок національного виробництва та споживання через торгівлю, регулює взаємодію попиту й пропозиції, активний пріоритет масового споживача. [37]. Хоча, на нашу думку, зміст поняття етнокультура абсолютно тотожний народному декоративно-ужитковому мистецтву, а

словосполучення «етнічна культура» останнім часом звучить лише для позначення різних, іноді дуже несхожих явищ в різних галузях художньої предметної творчості.

У формуванні етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О особливе значення має педагогічний принцип забезпечення зв'язку теорії з практикою. І якщо в педагогіці теоретичний напрям підготовки методично досить усталений та вивірений, то в методиці практичного спрямування існує чимало труднощів, пов'язаних з індивідуальними особливостями творчої діяльності студентів і керівництва їхньою практичною діяльністю. Тому у вивченні етнокультури провідними вважаємо метод історичної реконструкції, який полягає в «максимально повному відтворенні автентичних технологій і матеріалів з метою глибокою вивчення й освоєння певного художньо-технологічного процесу виготовлення одягу або специфічного об'єкту творчості» [40].

Завдяки цьому методу можна успішно виконувати завдання на експериментальне відтворення процесів обробки вихідного матеріалу, етапів виготовлення та декорування предмету етнокультури. Використовуючи автентичну сировину, матеріали й специфічний інструмент, студент має змогу глибше зрозуміти й оцінити властивості, потенційні можливості й вивчити природу тих чи інших художніх матеріалів.

Іншим важливим методом є метод технологічної реконструкції художніх процесів. За роботою з джерелами інформації цей метод ототожнюється з репродуктивними і пошуковими навчальними методами; за рівнем наочності й доступності він схожий на демонстраційний метод; за типом пізнавальної діяльності – це евристичний й водночас дослідницький метод. При цьому особливою цінністю цього методу стосовно професійної підготовки здобувачів ЗП(ПТ)О є те, що наслідком його використання

завжди стає художній, творчо перетворений виріб - проєкт. Але всього цього не може бути без з'єднуючої ланки –етнокультурної компетентності.

Етнокультура і етно-стиль є нормою в суспільстві сучасних промислових і інтерактивних технологій. Саме етно-стиль є першоосновою у виробництві швейних виробів, до яких виявляє утилітарні, ергономічні, художньо-естетичні вимоги споживач. Етно-стиль об'єднує, як технічну, так і художню сторони, одна не виключає іншу. Етно-стиль, як і інженерна діяльність, спрямовується на творення матеріальної культури, водночас з урахуванням художньо-естетичної її складової. Він об'єднує художньо-предметну творчість і науково обґрунтовану професійну практику в галузі промислового виробництва.

Творчість багатьох митців сучасного декоративно-вжиткового мистецтва, народних майстрів, дизайнерів підтверджує думку, що традиція не є догмою, вона не заперечує розвиток, а стимулює потребу в новаторстві, що супроводжує традиційне мистецтво народу і свідчить про його постійне оновлення, збагачення і поглиблення [1].

До скарбниці етнокультурних джерел продовжують звертатися дизайнери всього світу і на початку XXI ст. Етнічний стиль присутній у творчості сучасних українських дизайнерів Роксолани Богущої, Вікторії Гресь, Олесі Грей, Ірини Караван, Оксани Караванської, Лілії Пустовіт, які творять сучасну національну і світову моду.

Етно-стиль складається з цілого ряду стійких прийомів і форм, характерних тільки для нього. Повторення в сучасних формах автентичності стилю (прийомів декорування, крою, технології виготовлення) неможливе і не має сенсу в силу постійних соціальних, технологічних, модних змін. Кожний стиль існує у своєму часі [19].

Етно-стиль у сучасних умовах виступає інноваційним напрямом розвитку культурної спадщини, будучи «надійним тилом, базою і основою для формування культури майбутнього», зазначає І. Н. Савельєва [40].

У системі фахової підготовки здобувачів ЗП(ПТ)О етно-стиль постає у вигляді інноваційних зрушень, що формують у майбутнього фахівця художньо-естетичну культуру і національну ціннісну основу освіти.

Враховуючи все вище сказане для підвищення формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти, нами було розроблено варіант методичної розробки спецпроєкту, який можна використати, як доповнення, або заміну у робочій програмі спецдисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів», а також як окремий проєкт для виконання індивідуально-самостійної роботи.

Одними із основних методів, які було застосовано в нашій методичній розробці був метод наочності:

Під наочними розуміються такі методи навчання, при яких засвоєння матеріалу відбувається за допомогою наочних посібників і технічних засобів в нашому випадку: Методичні рекомендації до спецпроєкту «Етнічно-український народний текстиль». Вони використовуються у взаємозв'язку із словесними і практичними методами навчання.

Представлена розробка до магістерського дослідження складається з:

ВСТУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЄКТУ

МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Лекція. Організаційно – підготовчий етап проєктування виробу (історичний аспект).

Тема 2. Лекція. Локальні особливості крою та оздоблення кептаря.

Тема 3. Лекція. Художні особливості декорування вишивкою народного одягу Поділля.

МОДУЛЬ 2

Тема 1. Створення тканого кептаря. Особливості композиційного та колористичного вирішення.

Тема 2. Послідовність роботи та конструкторський процес виготовлення тканого кептаря.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Дана розробка виконана, як проєкт історичного виду одягу, який використовувався по усій території України і є актуальним і на даний час. У першому модулі поданий лекційний матеріал, який у доступній формі знайомить здобувачів з історією і особливостями виконання кептаря (ще його називають жилетом без застібки), у другому модулі дається пояснення з особливостями виготовлення даного виробу, у додатках наведені вироби які були створені студентами, як окремий проєкт по виготовленню одягу у етнокультурному стилі.

Індивідуальні проєкти зі здобувачами ЗП(ПТ)О передбачають роботу педагога над тими розділами і темами, що потребують додаткової уваги і додаткових знань здобувачів професійної освіти.

Використовувати нами розроблені методичні рекомендації можливо, як окремо так і в поєднанні з основною спецдисципліною з окресленого курсу. Розробка не може бути окремим заняттям, а лише як доповнення до обраних тем спецдисциплін, як вид самостійної роботи - проєкту.

2.3. Експериментальна перевірка готовності здобувачів професійної освіти до формування фахової підготовки з використанням етнокультурних традицій.

Метою магістерського дослідження була перевірка ефективності розроблених методичних рекомендацій до спецпроєкту, як доповнення до спецдисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів», які можуть бути використані для формування етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О .

Перший етап (констатувальний) експерименту друга половина 2022 року в 21ТЛС групи Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка», і мав на меті визначення початкового рівня сформованості етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти, які навчаються за спеціальністю «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» на скільки вони володіють знаннями і вміннями з етнокультурних традицій виготовлення швейних виробів .

Для досягнення мети констатувального етапу експерименту визначено завдання до яких належать:

– здійснення аналізу філософської, психологічної, педагогічної літератури, досліджень з проблем початкового стану та проблеми підготовки здобувачів професійної освіти їх робочих планів та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу ЗП(ПТ)О в цілом ;

– вивчити традиційну методику підготовки здобувачів швейного профілю закладів П(ПТ)О;

– здійснено відбір діагностичних методик, що дозволяють з'ясувати початковий рівень формування етнокультурної компетентності кожного студента.

Досягнення мети констатувального експерименту передбачалося

шляхом проведення дослідження в умовах освітнього процесу з використанням розроблених діагностичних методик, що дасть змогу, насамперед, охарактеризувати сучасний стан формування етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О.

Констатувальний етап магістерського дослідження проводився в умовах педагогічного процесу на базі «ВСП «Професійно-педагогічного фахового коледжу Глухівського НПУ ім. О. Довженка.» у 2022 – 2023 навчальному році (III і IV семестр для групи 21 ТЛС скороченої форми навчання). Зважаючи на те, що термін написання магістерської роботи триває 1,4 роки, то повноцінний педагогічний експеримент провести було досить складно, але за результатами проведених досліджень можна зробити висновки про доступність навчання із застосуванням розробленої методики.

До експерименту було залучено 21 студент II курсу і групу студентів використовували як експериментальну з метою виявлення потрібних компонентів експерименту проводили порівняння початкових знань на констатувальному етапі з результатами на контрольному етапі однієї і тієї ж групи. В такому виді експерименту виникла потреба в наслідок недостатньої кількості студентів для експериментальної частини.

Для обґрунтування критеріїв, показників та рівнів підготовки здобувачів професійної освіти швейного профілю визначався реальний стан здійснення, проблеми та перспективи, що є найважливішим завданням констатувального етапу експерименту.

Виявлення стану та традиційної методики підготовки здобувачів професійної освіти здійснювалось за такими компонентами та їх критеріями: мотиваційний, когнітивний, практичний та результативний.

У процесі дослідно-експериментальної роботи використовувалися такі методи:

– *теоретичні* – аналіз, узагальнення, систематизація, зіставлення, синтез, абстрагування, конкретизація, моделювання, вивчення передового педагогічного досвіду, рефлексія власної педагогічної діяльності;

– *емпіричні* – опитування учнів, бесіда, спостереження, тестування, експертне оцінювання;

– *математичні* – статистична обробка даних з метою кількісного і якісного аналізу результатів експерименту, їх перевірки й встановлення достовірності.

Перший етап (III семестр 2021-2022 н.р.) – *констатувальний* – вивчення філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури з метою з'ясування сучасного стану підготовки здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі, збір і аналіз експериментальних даних.

Другий етап (IV семестр 2022-2023 н.р.) – *формувальний* – детальне вивчення змісту навчальної програми спецкурсу, виокремлення тем, що більш підходять для складання програми магістерського експерименту, опрацювання лекційного матеріалу, лабораторних робіт з дисципліни «Коструювання і моделювання швейних виробів», апробація розробленої методики навчання, проведення контрольних зрізів, статистична обробка й аналіз експериментальних даних, оформлення документації дослідження.

Експериментальна частина магістерського дослідження у покращенні підготовки здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі здійснювалась на основі перевірки компонентів та їх критеріїв за встановленими рівнями:

- 1) мотиваційний критерій;
- 2) когнітивний критерій;
- 3) практичний критерій;
- 4) результативний критерій.

Перевірка і оцінка рівнів підготовки здобувачів професійної освіти швейного профілю до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі здійснювалось за розробленими опитувальниками (Додаток Г), результати якого перевірялись за рівнями: високий, середній, низький. Результати опитування подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Вхідний рівень знань

Вхідний рівень знань	Високий		Середній		Низький	
	Абс.ч	%	Абс.ч	%	Абс.ч	%
Експериментальна група на констатувальному етапі магістерського експерименту	4	18,1	8	36,4	10	45,5
Експериментальна група на контрольному етапі магістерського експерименту	5	22,7	7	31,8	10	45,5

Визначений вхідний рівень знань показує низький рівень сформованості етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О швейного профілю до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі.

Після проведення та обробки результатів констатувального експерименту наступним етапом нашого магістерського дослідження був формувальний експеримент.

На формувальному етапі визначення рівнів сформованості ціннісного критерію підготовки здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі

здійснювалось із застосуванням :

– методика Т. Ілліної «Мотивація навчання у закладах освіти» що являє собою опитувальник, який складає три шкали: «*набуття знань*» (допитливість, прагнення до набуття знань) – *пізнавальні мотиви*; «*оволодіння професією*» (прагнення оволодіти професійними знаннями та сформувати якості, необхідні для майбутньої професії) – *професійні мотиви*; «*отримання диплома*» (прагнення отримати диплом при формальному засвоєнні знань) – *утилітарні мотиви* (Додаток Ж);

– методика діагностики мотивації особистості до успіху (за Т. Елерсом) (Додаток З);

Оскільки основою освітнього процесу є внутрішня мотивація, що спонукає до поглиблення знань здобувачів професійної освіти, і є виявом мотиву досягнень успіху (внутрішня мотивація), тому, на нашу думку, необхідно визначити рівень внутрішньої мотивації, скориставшись методикою Т. Елєрса «Мотивація до досягнення успіху».

Проаналізувавши отримані данні опитувань можна зробити висновки, що здобувачам притаманний переважно високий і середній рівні внутрішньої мотивації до зацікавленості етно-стилем, як інструменту у формуванні етнокультурної компетентності.

Визначення рівня сформованості знаннєвого критерію здійснювалось нами за допомогою розробленого опитувальника (Додаток Г).

Тестові завдання склалися з теоретичних питань розробленої нами методичних рекомендацій до спецкурсу спрямованих на виявлення засвоєння й оперування учнями професійною термінологією, техніками та історичними аспектами зазначеної тематики методичної розробки. Опитувальник допоміг визначити рівень сформованих професійних знань здобувачів ЗП(ПТ)О швейного профілю, які подані в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. Результати діагностування підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі за рівнем сформованості знаннєвого критерію

Показники знаннєвого критерію	Рівні сформованості знаннєвого показника											
	Високий				Середній				Низький			
	Абс.ч		У %		Абс.ч		У %		Абс.ч		У %	
	ЕГ поч.	ЕГ кін.	КГ поч	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.
Загально-теоретичні	1	3	9,1	27,3	4	6	36,4	54,5	6	2	54,5	18,2
Середнє значення			9,1	27,3			36,4	54,5			54,5	18,2

З аналізу отриманих результатів можемо зазначити, що переважна більшість студентів має високий рівень показника – 54,5 %; знаходяться на низькому рівні сформованості знаннєвого критерію, в той самий час експериментальна група на кінець експкрименту має значно менший показник – 18,2 %; середній рівень сформованості знаннєвого критерію в поч – 36,4% в кін– 54,5 %; високий рівень підготовки показала поч – 9,1%, в кін – 27,3%. результати подано на рисунку 2.1.

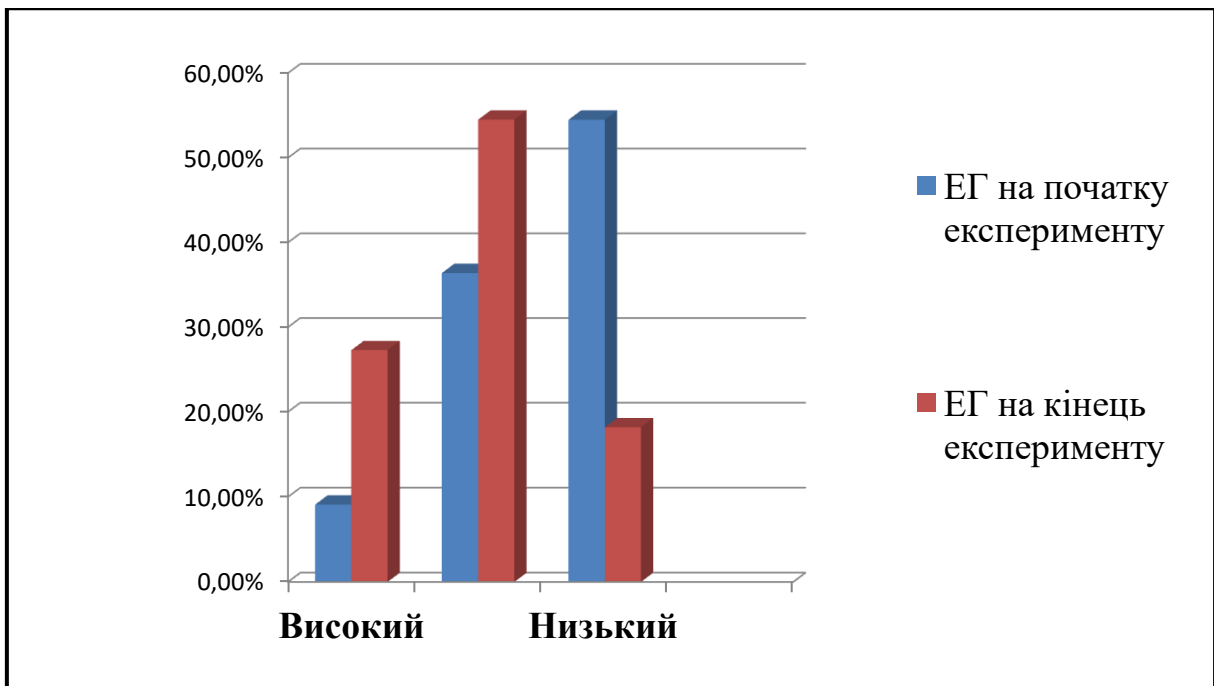

Рис. 2.1. Діаграма підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі за рівнем сформованості знаннєвого критерію.

Розроблене нами творче завдання допомогло визначити рівень сформованості підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій оздоблення швейних виробів у стилі етнодизайн, дані подані в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. Результати діагностування рівня сформованості підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій оздоблення швейних виробів у стилі етнодизайн, дані подані в таблиці за контрольним критерієм.

Показники діяльнісного критерію	Учні											
	Високий				Середній				Низький			
	Абс.ч		У %		Абс.ч		У %		Абс.ч		У %	
	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.	ЕГ поч.	ЕГ кін.

Вміння реалізувати результати навчальної діяльності	3	4	27,3	36,4	5	6	45,4	54,5	3	1	27,3	9,1
Середнє значення			27,3	36,4			45,4	54,5			27,3	9,1

Рівні сформованості компонентів підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі на констатувальному та формувальному етапі експерименту представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. Результати діагностування рівнів сформованості компонентів підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій оздоблення швейних виробів у стилі етнодизайн на констатувальному та формувальному етапі експерименту

Етапи	Групи	Рівні готовності		
		Високий	Середній	Низький
На початку експерименту	Експериментальні	22,7	31,8	45,5
Наприкінці експерименту	Експериментальні	35,3	52,2	12,5

Порівняння рівнів компонентів підготовленості здобувачів професійної освіти до художньо-проектної діяльності у процесі виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі на констатувальному та формувальному етапі експерименту подано на рис. 2.2.

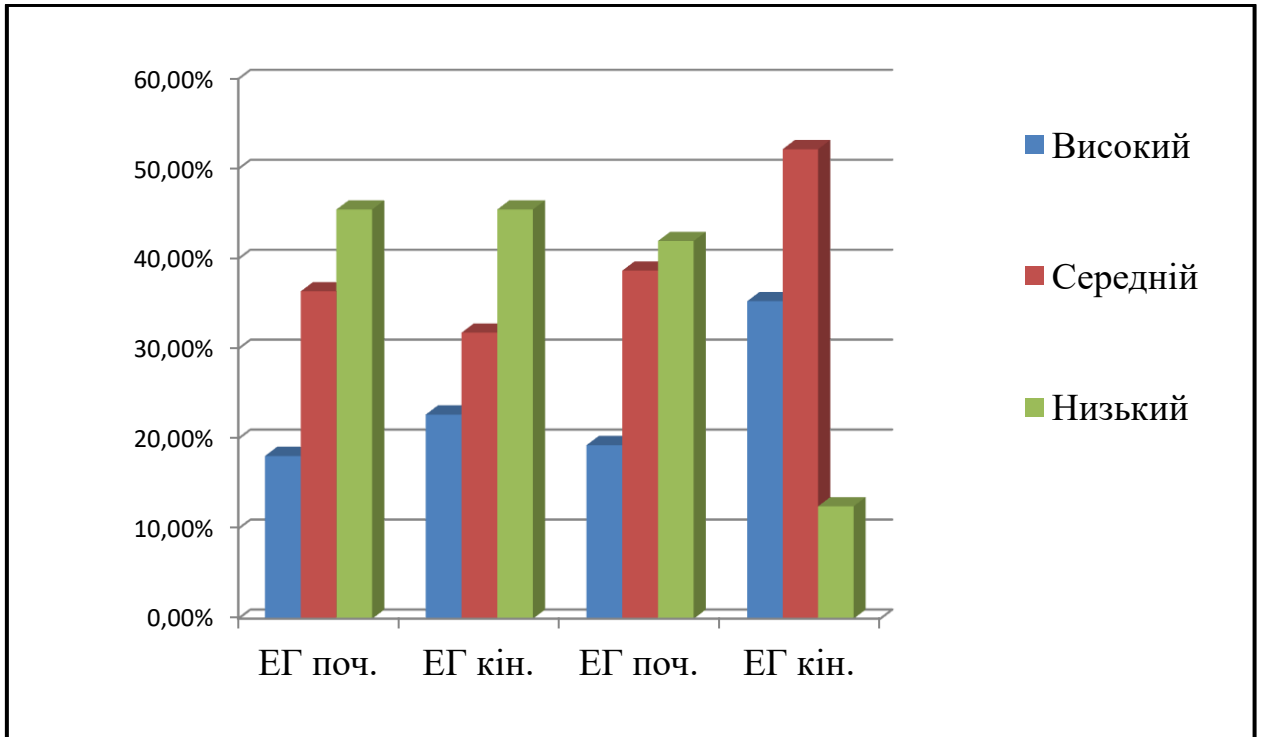

Рис. 2.2. Діаграма розподілу рівнів компонентів підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі на констатувальному та формувальному етапі експерименту.

Результати дослідно-експериментальної роботи засвідчили, що згідно зі встановленими рівнями і компонентами із зазначеного експериментального магістерського дослідження встановило на початку, які досягли високого рівня збільшилась від 22,7 % до 35,3%, Кількість студентів, які мають середній рівень готовності становить від 31,8 % до 52,2. Досить суттєво змінилися показники низького рівня від 45,5 % до 12,5 %.

Вірогідність результатів експериментальної роботи підтверджена критерієм Пірсона (χ^2).

Послідовність проведення розрахунків фактичного значення χ^2 – критерію подано в таблиці 2.6. (до початку експерименту) та 2.7 (після його проведення).

Таблиця 2.6 Дані до початку експериментальної частини роботи

Рівні	Кількість студентів у групі, %	$(n_{1i} - n_{2i})^2/n_{1i}$
	ЕГ	
	n_{2i}	
Високий	22,7	1,17
Середній	31,8	0,58
Низький	45,5	0
Сума	100	1,75

Таблиця 2.7. Дані після проведення експериментальної частини роботи

Рівні	Кількість студентів у групі, %	$(n_{1i} - n_{2i})^2/n_{1i}$
	ЕГ	
	n_{2i}	
Високий	35,3	13,7
Середній	52,2	4,7
Низький	12,5	20,7
Сума	100	39,1

Отже, такі незначні але позитивні зміни рівня підготовленості здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі на прикладі розробки методичних рекомендацій до спецпроекту «Етнічно-український художній текстиль»

підтверджують припущення про можливість підвищення рівня використання даної методики під час освітнього процесу. Одержані результати дають підстави зробити висновок, що експериментальне дослідження і його завдання виконано, мету досягнуто.

Висновки до другого розділу.

Провівши аналіз робочої програми спецдисципліни: «Конструювання і моделювання швейних виробів» для здобувачів професійної освіти швейного профілю ми ознайомилися з темами які вивчають на заняттях, нас зацікавили теми які на нашу думку добре підходили до розробки нашого магістерського дослідження.

Після детального ознайомлення з планом практичних та лекційних занять було вирішено розробити опитувальник для здобувачів професійної освіти швейного профілю для перевірки основних знань, умінь, що до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі.

Враховуючі всі прогалини які було виявлено нами в ході експерименту, було вирішено розробити методичні рекомендації до спецпроєкту для самостійної роботи здобувачів ЗП(ПТ)О, які було наповнено тими матеріалами, що відповідали нашому експерименту.

Ми поєднали Історію Українського народного одягу, властивості етно-стилю, моду сучасного світу, впровадження та застосуванням етнокультурних традицій в колекціях відомих модельєрів, оздоблення швейних виробів різними техніками декоративно-ужиткового мистецтва.

В кожному модулі методичних рекомендацій до спецпроєкту є теорія, блок завдань для перевірки та закріплення знань, умінь та навичок. Завдання є творчими для розвитку уяви та застосування технік етно-стилю, завдання сформульовані таким чином, щоб вони підходили до розробки проєкту, який

був обраний здобувачем, розроблені завдання, які дозволили виявити рівень ефективності поданого матеріалу для засвоєння його студентами. Також однією із важливих частин методичної розробки є види старовинних кептарів.

Одним із основних методів який був нами застосований в теоретичнометодичних рекомендаціях до спецпроєкту є наочний.

Під наочними розуміються такі методи навчання, при яких засвоєння матеріалу відбувається за допомогою наочності в нашому випадку по шагове виконання швейного виробу – тканого кептаря. Вони використовуються у взаємозв'язку із словесними і практичними методами навчання.

Практичні методи навчання ґрунтуються на практичній діяльності здобувачів професійної освіти, формують практичні вміння і навички. До практичних методів належать вправи самостійної роботи і практичні роботи на занятті. Саме з цією метою нами і були розроблені практичні вправи для самостійного виконання здобувачами професійної освіти швейного профілю тренувальних вправ виготовлення і оздоблення швейного виробу кептаря.

Розроблену методику можна використовувати, як окремий спецпроєкт так і в поєднанні з певними спецдисциплінами. Вона не являється окремим заняттям, а є доповненням до нього, як окреме підкріплення знань та аналіз засвоєння, як нових так і пройдених вивчених матеріалів.

Таким чином, виконання та застосування залежить на пряму від здобувачів освіти. Підхід для створення розробки надихнув на коректне виконання завдань творчого напрямку із застосуванням в ній чіткої тематики, а саме виготовлення і оздоблення у етно-стилі швейного виробу - кептаря.

В даному розділі було проведено обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності підготовки здобувачів професійної освіти до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі.

Організовано та проведено формуючий етап експерименту з перевіркою ефективності здобувачів професійної освіти швейного профілю до застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі для формування етнокультурної компетентності.

Ми можемо сказати, що після того, як у експериментальній групі запропонували методичну розробку до спецпроекту застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі, їх показники покращилися, хоч і не на багато, але ефективність використання методики на нашу думку є дієвою.

РОЗДІЛ III. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ В ШВЕЙНІЙ ГАЛУЗІ

3.1 Техніка безпеки під час виконання технологічних операцій з виготовлення одягу.

Виготовлення одягу в сучасних навчальних майстернях та на виробництві відбувається з використанням електричного обладнання. Тому в першу чергу необхідно свідомо і відповідально ставитись до виконання правил техніки безпеки. Для цього необхідно розуміти основи теорії цього питання.

Широке використання на підприємствах електричної енергії збільшує небезпеку ураження струмом при користуванні електричними швейними машинами, прасками, освітлювальними та іншими приладами та апаратами. Поразки та травми можуть статися під впливом електричного струму як високої, так і низької напруги. Більшість нещасних випадків викликає струм напругою 220 і 380, але бувають випадки ураження струмом напругою 65 В і нижче.

Особливість електричного травматизму полягає в тому, що ураження струмом значно частіше мають смертельний результат, ніж інші ураження. Тіло людини здатне проводити струм. Електричний опір тіла людини при протіканні через нього струму складається з внутрішнього опору та опору на вході та виході, тобто. опору шкіри. Мокра та спітніла шкіра, наявність подряпин та інші пошкодження рогового шару значно знижують, а то й зовсім знищують захисні властивості шкіри.

Опір протіканню струму через тіло людини залежить ще від багатьох умов, зокрема від розміру поверхні дотику та його характеру (щільне охоплення або випадковий короткочасний дотик), стану потерпілого та ін. Один і той же струм впливає по-різному на різних людей та на одну і ту ж людину в залежності від її стану в момент ураження. У всякому разі, струми силою близько 25... 30 мА вже можуть бути небезпечними для життя та

викликати параліч дихання та зупинку серця. Струм силою 0,1 А є смертельним.

Ураження людини електричним струмом можна розділити на три основні види: ураження внаслідок неприпустимого наближення до частин, що знаходяться під напругою, внаслідок чого може виникнути електрична дуга через тіло людини і, як наслідок, – опіки рук, очей і т. д.; дотику до частин, що знаходяться під напругою, а також до металевих частин електроустановок або корпусів електромашин, що опинилися під напругою внаслідок пошкодження електричної ізоляції; дотик до металевих корпусів при пошкодженні їх ізоляції, якщо не передбачені захисні заходи, рівнозначно дотику до оголених частин напругою; ураження, що викликаються так званою напругою кроку, що виникають поблизу місць пошкодження електричної ізоляції або місць замикання струмопровідних частин на землю.

Ураження електричним струмом відбувається головним чином через недотримання правил технічної експлуатації та техніки безпеки, поспішних непродуманих дій, необережного поводження з електромашинами, дотику до струмоведучих частин, через дефекти конструкцій електромашин тощо. Таким чином, при поводженні з електричними пристроями потрібно завжди дотримуватися таких запобіжних заходів.

Щоб уникнути пошкодження ізоляції проводів та виникнення коротких замикань, не дозволяється вбивати в стіни цвяхи, милиці для розвішування лекал, викрійок та інших предметів. На освітлювальній арматурі не дозволяється розвішувати нитки, сантиметрові стрічки, ялинкові прикраси та інші сторонні предмети.

Забороняється під напругою проводити заміну освітлювальних ламп, а також очищення ламп та освітлювальної арматури від пилу та бруду.

Включення та відключення електронагрівальних приладів, прасок, настільних вентиляторів та інших переносних приладів у штепсельну розетку слід здійснювати за допомогою штепсельної вилки, беручи її за ізольовану частину – колодку.

Витягувати вилку з розетки за шнур неприпустимо, щоб уникнути обриву шнура або оголення та замикання проводів. Стояти необхідно на діелектричному килимку чи настилі з діелектричної гуми. Перед роботою необхідно оглянути провід у місцях виходу з праски та штепсельної вилки, а у разі зламу та оголення жил дроту викликати електрика. З'єднання нульового дроту з корпусами. Під час роботи на швейному обладнанні треба пам'ятати, що захисною мірою від ураження струмом є занулення корпусів електричних двигунів і світильників, тобто з'єднання нульового дроту з корпусами.

У разі пробою ізоляції автоматично відключається аварійна ділянка. У разі обриву нульового дроту корпус електричного двигуна або світильника може опинитися під напругою, тому забороняється торкатися корпусів швейних машин, моторів, світильників одночасно із трубами опалення, батареями та трубами підведення води, що мають зв'язок із землею. До початку роботи необхідно шляхом зовнішнього огляду визначити цілісність нульових дротів.

При прибиранні приміщень забороняється обтирати двигуни, світильники, щитки та інше електрообладнання при невимкненій напрузі. Зовнішньою ознакою несправності проводки або електричних приладів є специфічний запах гуми, що підгорає, або пластмаси, іскріння, перегрів штепсельних розеток і вилок.

За будь-якого сумніву у справності дроту чи електроприладів необхідно відключити відповідну ділянку та викликати електрика.

На кожному підприємстві як масового виробництва, так і працюючого на індивідуальні замовлення повинні бути інструкції з техніки безпеки, затверджені керівником організації, із зазначенням відповідальних за охорону праці осіб. Нижче наведено приклад такої інструкції.

Інструкція з техніки безпеки для роботи на універсальних та спеціальних швейних машинах

До роботи допускаються особи, які пройшли інструктаж з техніки безпеки.

I. До початку роботи

1. Упорядкуйте спеціальний одяг.
2. Перевірте своє робоче місце, організуйте його так, щоб працювати було безпечно і зручно.
3. Перевірте, чи є огорожі на частинах швейної машини, що обертаються, чи встановлена лапка із запобіжником від проколу пальців,
4. Переконайтеся, що все організовано правильно, і починайте роботу.

II. Під час роботи

1. Не відволікайтеся та не відволікайте сусідів сторонніми розмовами.
2. Виконуйте лише ту роботу, яка відповідає технологічному процесу.
3. Не кладіть пінцет, ножиці, викрутку та інші інструменти біля частин машини, що обертаються.
4. Не користуйтеся для роботи викривленою або затупленою голкою, петлювачем із затупленим носиком.
5. Гальмуйте машину тільки педаллю, не прискорюйте і не гальмуйте махове колесо рухамим руки.
6. Не робіть чищення та змащення машини на ходу.
7. Не надягайте самостійно ремінь машини на шків, викликайте механіка.
8. Не допускайте до власного робочого місця сторонніх осіб.
9. Стежте за станом проходів, не влаштовуйте завалів у місцях рухів працюючих.

III. Після закінчення роботи

1. Упорядкуйте робоче місце, відключіть машину від мережі
2. Очистіть та змастіть машину.
3. Якщо є неполадки, повідомте майстра про них.

При нещасному випадку повідомте про подію адміністрації і зверніться за медичною допомогою. За порушення цієї інструкції винні несуть дисциплінарну відповідальність згідно з правилами внутрішнього розпорядку.

Інструкція з техніки безпеки для працюючих з електропраскою

Робота прасниці пов'язана із застосуванням праски масою до 8 кг, нагрітого за допомогою електричного струму.

I. До початку роботи

1. Перевірте ізоляцію шнура (чи немає на ньому оголених місць). Переконайтеся у справності праски та відсутності відкритих клем.

2. На підлозі біля столу покладіть діелектричний килимок.

3. При включенні праски беріться тільки за дерев'яну ручку рубильника або за пускову кнопку, слідкуйте, щоб рубильник був закритий запобіжним кожухом, та не знімайте його.

II. Під час роботи

1. Працювати необхідно стоячи на діелектричному килимку.

2. Не працюйте без взуття на голій, навіть дерев'яній підлозі.

3. В неробочому положенні тримуйте праску на підставці.

4. Не допускайте перекручування дроту, падіння праски, утворення на ньому вузлів та петель.

5. Не ставте праску (навіть холодну) на дроти, не торкайтеся гарячою праскою, не охолоджуйте перегріту праску зануренням у воду.

6. Не працюйте з несправною праскою.

7. Не перезволожуйте виріб,щоби попередити опік рук.

8. Для зволоження виробів використовуйте лише пульверизатор.

9. Не ударяйте праскою об стіл, оскільки електричний елемент праски може з'єднатися з корпусом, внаслідок чого можна постраждати від струму.

III. Після закінчення роботи

Вимкніть електроживлення прасування за допомогою кнопочового вимикача, робоче місце та праску приведіть у належний порядок.

За невиконання правил техніки безпеки винні притягуються до дисциплінарної відповідальності.

3.2. Охорона праці на виробництві під час вишивальних робіт.

Охорона праці – це система збереження життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності, що включає правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні та інші заходи.

Правові заходи щодо охорони праці полягають у створенні системи правових норм, що встановлюють стандарти безпечних та здорових умов праці та правових засобів щодо забезпечення їх дотримання.

Соціально-економічні заходи з охорони праці включають заходи державного стимулювання роботодавців щодо підвищення рівня охорони праці, встановлення компенсацій та пільг при виконанні робіт у шкідливих та небезпечних умовах праці, захист окремих, найменш соціально захищених категорій працівників, обов'язкове соціальне страхування та виплату компенсацій у разі виникнення професійних захворювань та виробничих травм.

Організаційно-технічні заходи з охорони праці полягають у створенні системи управління охороною праці – єдиного комплексу взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою елементів, що встановлюють політику та цілі в галузі охорони праці в конкретній організації та процедури досягнення цих цілей.

Санітарно-гігієнічні заходи з охорони праці полягають у проведенні робіт, спрямованих на зниження рівня впливу на працівників шкідливих та небезпечних виробничих факторів з метою забезпечення сприятливих умов праці та запобігання професійним захворюванням.

Лікувально-профілактичні заходи з охорони праці включають організацію попередніх, періодичних та позачергових медичних оглядів, обов'язкових психіатричних оглядів працівників та лікувально-

профілактичного харчування.

Реабілітаційні заходи з охорони праці полягають у здійсненні комплексу заходів, спрямованих на відновлення здоров'я та працездатності працівників, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань.

Соціальною сутністю охорони праці є підтримка здоров'я та працездатності економічно активного населення на максимально можливому рівні, а також соціальний захист постраждалих на виробництві та членів їхніх сімей.

Економічною сутністю охорони праці є мінімізація втрат суспільства при здійсненні ним виробничої діяльності шляхом запобігання випадкам виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Згідно з Законом "Про охорону праці" роботодавець зобов'язаний створювати у кожному структурному підрозділі та на робочому місці умови праці відповідно до вимог нормативних актів, а також забезпечувати дотримання прав працівників, гарантованих законодавством про охорону праці.

Роботу служби охорони праці спрямовано на створення здорових і безпечних умов праці, на збереження життя та здоров'я людини у процесі виконання нею трудових обов'язків.

Створення служби охорони праці на підприємствах будь-якої форми власності передбачено ст. 15 Закону України «Про охорону праці» і є обов'язком роботодавця, якщо кількість найманих працівників складає 50 і більше осіб. На підприємствах виробничої сфери при кількості працюючих до 50 осіб (невиробничої сфери — до 100 чоловік) функції служби охорони праці можуть виконувати особи з відповідною професійною підготовкою за сумісництвом [13].

Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо керівникові підприємства. За своїм посадовим положенням та умовами оплати праці

керівник та спеціалісти служби прирівнюються до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб підприємства. Діє така служба на підставі Типового положення, затвердженого наказом Держнаглядпраці від 15.11.2004 р. № 255. На основі Типового положення з урахуванням специфіки виробництва, видів діяльності, кількості працівників, умов праці та інших факторів, роботодавець розробляє Положення про службу охорони праці відповідного підприємства, яке затверджується наказом по підприємству [13].

Згідно із Законом України «Про охорону праці» служба охорони праці створюється роботодавцем для організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці[13].

В нашому випадку відповідно до Закону України "Про охорону праці", Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2006 N 1640 на швейному підприємстві діють такі загальні положення з охорони праці:

1. На кожному підприємстві повинні бути розроблені інструкції з охорони праці відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнагляд охорони праці України від 29.01.98 N 9 (z0226-98), зареєстрованого Мін'юстом України 07.04.98 за N 226/2666 (НПАОП 0.00-4.15-98), що діють на підприємстві, а також інструкції про заходи пожежної безпеки відповідно до пункту 3.3 Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МНС України від 19.10.2004 N 126 (z1410-04), зареєстрованих Мін'юстом України 04.11.2004 за N 1410/10009 (далі - НАПБ А.01.001-2004) [13].

2. На кожному підприємстві повинен бути затверджений - керівником підприємства перелік робіт з підвищеною небезпекою відповідно до Переліку робіт з підвищеною небезпекою (z0232-05), затвердженого наказом Держнагляд охорони праці України від 26.01.2005 N 15 (z0231-05), зареєстрованого Мін'юстом України 15.02.2005 за N 232/10512 (НПАОП 0.00-8.24-05) [13].

3. Для запобігання травматизму, професійним захворюванням і аваріям на виробництві роботодавець зобов'язаний створити на кожному робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці, які відповідають вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. З цією метою він повинен забезпечити функціонування системи управління охороною праці, а працівник зобов'язаний додержуватися вимог нормативно-правових актів згідно з Законом України "Про охорону праці" (2694-12) [13].

4. Попередній (під час прийняття на роботу) і періодичний (протягом трудової діяльності) медичні огляди працівників проводяться у встановлені терміни відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 N 559 (559-2001-п) "Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок [13].

Організація робіт з охорони праці:

1. Відповідно до Закону України "Про охорону праці" роботодавець повинен створити в кожному структурному підрозділі та на кожному робочому місці умови праці відповідно до вимог нормативних актів, а також забезпечити додержання прав працівників, гарантованих законодавством про охорону праці.

2. Нормативні акти з охорони праці, що діють на підприємстві, мають опрацьовуватись та затверджуватись відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці.

3. Вимоги щодо забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям, іншими засобами індивідуального захисту.

4. Для захисту органів слуху за рівнів шуму 80 дБ і вище працівники мають забезпечуватись протишумовими навушниками згідно з ГОСТ 12.1.003-83, ДСТУ "Засоби індивідуального захисту органів слуху. Вимоги безпеки і випробування. Частина 1. Протишумові навушники" (ДСТУ EN 352-1-2002) [13].

5. Працівникам, які працюють з механізованим (пневматичним) ручним інструментом, необхідно видавати засоби захисту рук від вібрації відповідно до вимог (ГОСТ 12.4.002-97) [13].

6. Для захисту шкіри рук працівників у разі почервоніння шкіри рук або появи висипу повинні видаватись захисні креми, мазі, пасти згідно з вимогами (ГОСТ 12.4.068-79) [13].

7. Спецодяг повинен зберігатись окремо від особистого одягу працівників в індивідуальних шафах у спеціально виділеному приміщенні, яке повинне провітрюватись.

8. Працівники, які допускаються до виконання робіт у виробничих процесах швейного виробництва, повинні мати відповідну професійну підготовку та відповідати фізіологічним і психофізіологічним особливостям робіт, які ними виконуються.

9. Працівники, які виконують роботи з важкими, шкідливими та небезпечними умовами праці або такі, де є потреба в професійному доборі, повинні проходити за рахунок роботодавця попередній (під час прийняття на роботу) і періодичний (протягом трудової діяльності) медичні огляди.

Основні вимоги безпеки до технологічного обладнання і організації робочих місць на швейному підприємстві:

1. Все обладнання, що використовується, модернізується та встановлюється у виробничому процесі, повинно відповідати вимогам (ГОСТ 12.2.061-81) [31].

1. На все устаткування повинні бути інструкції з їх експлуатації, обслуговування і ремонту.

2. Під час організації робочих місць належить керуватися ГОСТ "ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования" (ГОСТ 12.2.032-78), ГОСТ "ССБТ. Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования" (ГОСТ 12.2.033-78) і діючими нормами з атестації робочих місць за умовами праці[31].

3. Організацію робочого місця, оснащення його інструментами та допоміжними пристроями здійснюють згідно з вимогами типових проектів організації робочого місця відповідної професії та ГОСТ 12.2.061-81.

4. В усіх технологічних процесах передбачають захист працівників від можливої дії небезпечних та шкідливих виробничих факторів, зазначених у ГОСТ 12.0.003-74 [13].

5. Конструкції і розміщення аварійних вимикачів і кнопок дистанційного управління обладнанням та іншими пристроями повинні забезпечувати можливість використання їх з будь-якої робочої позиції.

6. Під час проведення ремонтних робіт на висоті повинні бути обладнані пристрої, що виключають падіння деталей та інструменту вниз відповідно до вимог Інструкції з охорони праці під час виконання робіт на висоті з використанням спеціальних страхувальних засобів, затвердженої наказом Держнагляд охорони праці України від 09.10.2003 N 190 та зареєстрованої Мін'юстом України 24.10.2003 за N 970/8291 (далі - НПАОП 0.00-5.28-03)[31].

7. Ріжучий інструмент лінійок повинен мати огороження, що запобігає пораненню рук робітників.

8. Усі універсальні машини повинні бути обладнані запобіжниками від проколу пальців голкою.

9. Робочі столи швейних машин повинні мати рівну гладку поверхню.

10. Для зменшення вібрації відповідно до вимог ДСН 3.3.6.039-99 головки швейних машин необхідно встановлювати на еластичних прокладках, прикріплених до промислового стола, на педалях повинні бути прикріплені гумові килимки [13].

11. Для захисту працівників від впливу електромагнітних полів від електродвигуна на промислові столи через гумові шайби-вставки повинні бути встановлені спеціальні екрани.

12. Електричні праски повинні мати автоматичний регулятор температури. Прасувальні столи повинні мати пристрої для пропарювання або зволоження матеріалу.

13. Рівні звукового тиску на робочих місцях біля ультразвукових установок не повинні перевищувати допустимих значень, визначених вимогами ДСН 3.3.6.037-99 [13].

Висновки до третього розділу.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. Головний об'єкт охорони праці - це людина в процесі праці, виробниче середовище, організація праці на виробництві. Основна мета охорони праці - це створення здорових і безпечних умов праці.

Законодавство про охорону праці складається з Кодексу законів про працю України: закону України „Про охорону праці” та інших нормативних актів. Закон України „Про охорону праці” був прийнятий Верховною Радою України 14 жовтня 1992 року і введений в дію з 24 жовтня 1992 року. Він визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян на охорону, їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює за участю відповідних державних органів відносини між власником підприємства, установи і організації або уповноваженим їм органом і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і установлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні.

З вивчення стану охорони праці на підприємстві можна зробити наступний висновок. Основними причинами травматизму є: недотримання працівниками інструкцій та правил техніки безпеки, невикористання захисних пристроїв, несправність обладнання, інструменту, технічних засобів, недостатня механізація процесу виробництва тощо.

Під час роботи у навчальній майстерні на кожному занятті необхідно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Основні завдання техніки безпеки:

- вивчення умов і причин, що прямо чи опосередковано впливають на виникнення травматизму;
- розробка організаційних і технічних заходів для запобігання нещасних випадків; - впровадження в життя розроблених заходів.

Під час роботи у швейній майстерні викладачу слід ознайомити учнів із правилами підготовки швейної машини до роботи та організацією робочого місця; формувати навички керування швейною машиною;

розвивати уважність; виховувати свідоме виконання правил безпечної праці і санітарно-гігієнічних вимог.

Перед початком роботи викладач проводить інструктаж, нагадуючи правила безпечної праці, повідомляє порядок роботи, демонструє прийоми роботи на швейній машині. Викладачу слід провести практичну роботу з виконання вправ роботи на швейній машині без ниток, а вже потім виконати різні види машинних швів на клаптиках тканини.

Учні, що працюють на швейних машинах, повинні бути навчені і інструктовані. Повинні мати необхідні знання про заправку ниток, чищення, догляд за швейними машинами і електрообладнанням. Слід нагадувати, що небезпечними є не тільки електричні машини і прилади, але і ручні голки, ножиці, тими також можна травмуватися.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного магістерського дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1. Аналіз стану досліджуваної проблеми у педагогічній теорії і практиці виявив низку суперечностей, які негативно позначаються на якості формування етнокультурної компетентності здобувачів професійної освіти швейного профілю. Зокрема проблема невідповідності між зростаючими вимогами екокультурного спадку до індивідуальних потреб застосування технологій оздоблення швейних виробів у етно-стилі, між динамічним оновленням технологій і низьким рівнем їх відтворення в освітньому процесі. Досліджуване питання магістерської роботи стосувалось етно-стилю, як формуючого елементу етнокультурної компетентності, саме для цього і було виокремлено тлумачення даного терміну. Етнодизайн – це трансформація елементів національної культури, зокрема декоративно-вжиткового мистецтва (форм, орнаментів, колористики, традиційних технік тощо) в сучасні вироби. Було проведено аналіз складових етнокультурної компетентності, її роль у розвитку патріотичності свідомості молодого покоління здобувачів ЗП(ПТ)О, і технології, що повною мірою розкривають глибину етнічного спадку наших прашурів і їх етнокультурних традицій.

2. На сьогодні відбулися зміни в технології виготовлення і оздоблення швейних виробів, використання технологій оздоблення швейних виробів у етно-стилі стає все більше і більше популярним і обов'язковою складовою професійної майстерності здобувачів професійної освіти швейного профілю і вимагає належної уваги в процесі професійної підготовки. З метою удосконалення освітнього процесу здобувачів професійної освіти і підвищення розвитку патріотичності у молоді з метою активізації їх свідомості про історію свого народу, батьківщини її традицій, святкувань, що дає можливість формування їх етнокультурної компетентності. Саме тому стає нагальною потребою у розробці методичних рекомендацій до спецпроекту по ознайомленню здобувачів ЗП(ПТ)О

швейного профілю з техніками виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі.

3. З'ясовано, що використання технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі призводить до зміни традиційних поглядів і методів виготовлення швейних виробів, опанування методик етно вишивки і внесення їх в освітній процес передбачає широке використання у виготовленні одягу. Набуті навички використання етно-стилю дозволяють розвивати культуру майбутнього фахівця швейної галузі, активізувати його пізнавальну діяльність, розвивати самостійність, здатність до творчості, осмислення самотності української душі і національності та формують їх історичну пам'ять, як невід'ємну частини етнокультурної компетентності.

4. З'ясовано, що актуальним та поширеним способом у зацікавленні здобувачів професійної освіти швейного профілю, технологіями виготовлення і оздоблення швейних виробів етно-стилістичною вишивкою, витинанкою, аплікацією тощо, це функціональний та ефективний наочний (навчальний) засіб, який поєднує в собі різноманітні засоби подання інформації (текст, зображення, малюнки, фото тощо), та використовується під час занять, лекцій, семінарів, конференцій. Застосування презентацій, що містять етнокультурну інформацію забезпечує підсвідомий вплив здобувачів ЗП(ПТ)О, покращує якість подання навчального матеріалу, дозволяє досягти максимальної ефективності у сприйнятті навчального матеріалу, збагачує зміст навчально-виробничого процесу, підвищує мотивацію до оволодіння етно техніками, вивчення фахових дисциплін, створює умови для більш тісної співпраці зі здобувачами професійної освіти швейного профілю. Про це свідчать і результати проведеного нами опитування здобувачів ЗП(ПТ)О про їх стан етнокультурної компетентності.

5. З метою удосконалення традиційної методики викладання спецдисципліни: «Конструювання і моделювання швейних виробів», було розроблено методичні рекомендації до спецпроекту «**Етнічно-український художній текстиль**». На основі проаналізованого змісту робочої програми і

лабораторно-практичних робіт було розроблено і апробовано на практиці методичну розробку до проєктної діяльності спецдисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів». Опитування здобувачів професійної освіти швейного профілю показало, що такий підхід сприяє активізації навчальної діяльності, стимулює інтерес до етно-стилю та доцільність його використання у проєктній розробці виготовлення швейних виробів.

6. Експериментальна перевірка розроблених методичних рекомендацій до спецпроєкту застосування технологій виготовлення і оздоблення швейних виробів у етно-стилі показала позитивні зміни у навчальних досягненнях здобувачів професійної освіти експериментальної групи, що підтверджує практичну значущість розробленого методичного забезпечення з спецдисципліни: «Конструювання і моделювання швейних виробів», та доцільність його використання у процесі формування етнокультурної компетентності здобувачів ЗП(ПТ)О.

7. Проведений аналіз організації з техніки безпеки під час навчання різним технікам і виконання технологічних операцій з виготовлення одягу в освітньому закладі та охорона праці на швейному підприємстві. Учні ЗП(ПТ)О як майбутні фахівці швейної галузі повинні бути ознайомленими з загальновиробничими вимогами з техніки безпеки. Здобувачі професійної освіти швейного профілю повинні знати основи правильного і безпечного поводження з обладнанням, яке є в навчальних майстернях.

Таким чином, завдання магістерського дослідження виконані у повному обсязі, а отже мета досягнута. Проте проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів зазначеної проблематики, серед найближчих напрямків розробок є наукове обґрунтування методики ознайомлення виробів у етно-стилі для різних аспектів людського сприймання етнокультури свого історичного надбання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Арутюнов С. А. Этнографическая наука и изучение культурной динамики: Исследования по общей этнографии. Москва: 1979, С. 50–58..
2. Афанасьева А.Б. Этнокультурное образование: сущность, структура содержания, проблемы совершенствования // Проблемы педагогики и психологии. М. – 2009. - № 3. – с.189- 195.
3. Басова А. Н. Этнокультурное образование как фактор формирования основ национального менталитета у школьников : дис. ... канд. пед. наук / А. Н. Басова. — Кострома, 2002. — 176с.
4. Бернс Р. Развитие «Я-концепции» и воспитание.- М.; Прогресс,1986.-141с..
5. Бібік Н. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* / ред. О. Овчарук. Київ, 2004. 111 с.
6. Бромлей Ю.В.Этнос и этнография/ Ю.В.Бромлей.- М.: Наука, 1973. – 283с..
7. Бромлей Ю.В.Очерки теории этноса./ Ю.В. Бромлей. – М.: Наука, 1983. – 412 с..
8. Гасиджак Л. Нематеріальна культурна спадщина: світова теорія та українська практика. *Музейний простір*. 2013 (1). URL: <http://surl.li/asogz> (дата звернення: 12.10.2023)..
9. Гарин Н. П. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ethnobs.ru/other/263/_aview_b186572].
10. Головань М. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційних технологій*. Львів; 2011. № 8. С. 224–233..
11. Гончарук В. Теоретичні підходи до трактування сутності поняття «етнокультурна компетентність» майбутнього вчителя. *Перспективні напрями розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2019. С. 48–51..

12. Грицанов А.А. Новейший философский словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.alleng.ru/d/phil/phil008.htm>.
13. Джигирей В.С., Апостолюк А.В. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навчальний посібник Київ, 2006. 215 с.
14. Захарова Л. М. Этнокультурное воспитание детей дошкольного возраста / Л. М. Захарова // Педагогическое образование и наука. — 2011. — № 2. — С. 64—68.
15. Иванова Т.В. Культурологическая підготовка будущего у учителя: Монография.-К.: ЦВП,2005.- 282с.
16. Калінін В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2005. 20 с..
17. Карлінська Я. В. Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2010. С. 39.
18. Конституція України, документ № 254к/96-ВР, підстава 27 ІХ, с. 5.
19. Козлова Т.В. Моделирование и художественное оформление женской и детской одежды /под ред. Т.В. Козловой. Москва: Легпромбытиздат, 1990.320 с..
20. Косенко Ю. Етнопедагогічний підхід до професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – Випуск ХІХ-ХХ. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 67–74.
21. Левицька Л.Я. Психолого-педагогічні аспекти формування характеру української молоді // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: Зб. мат. VII Всеукр. наук.-практ. конф.: У 7-ми т. – Т. 1. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – С. 93 – 96.

22. Лейко С. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. № 4. С. 128–135..
23. Лисенко Н.В. Українська етнопедагогіка: Навчально-методичний посібник За ред. акад. В.Кононенка. – Івано-Франківськ, 2005. – 508 с.
24. Лук'янова Л., Аніщенко О. Освіта дорослих : короткий термінологічний словник. Ніжин ; Вінниця, 2014. 108 с..
25. Маєвська Л. Особливості формування етнокультурної компетентності майбутнього педагога в кон- тексті глобалізаційних зрушень. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хм*
26. Мигаль С. Р. У львівського дизайнера – сім століть освіти. Високий замок, 22 грудн., Ратуша-ForUm, – 2003. URL: <http://portal.lviv.ua/digest/20031/12/22/133530.html>].
27. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков. Київ, 2004. С. 8.
28. Морозов И. А. Этнокультурная компетентность и стандарты общего образования второго поколения [Текст] // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы междунар. науч. конф. (г. Уфа, июнь 2011 г.). — Уфа: Лето, 2011. — С. 49-52..
29. Народознавча компетентність дітей та молоді: принципи та методи дослідження:Збірник наукових праць/За ред.. проф.Н.В.Лисенко.- Івано-Франківськ, 2007.-280 с.
30. Наш час – глобалізація і антиглобалізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terepishchy.com/nash-chas-hlobalizatsiya-i-antyhlobalizatsiya/>].
31. «Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах», затверджене наказом МОНУ від 30.05.2006 р. № 419.

32. Поштарева Т.В. Формирование этнокультурной компетентности //Педагогика. – 2005. – № 3. – С. 35–42..
33. Печерська Г. Професійні ціннісні орієнтації вчителів. *Психологічні науки* : збірник наукових праць. 2013. Т. 2. Вип. 10. С. 252–257..
34. Проворова Є. Особливості музично-педагогічної комунікації вчителя та учнів на уроках музики. *Теорія та методика мистецької освіти*. Наукова школа Г.М. Падалки : монографія / за ред. А. Козир. 2-е вид., доп. Київ, 2011. С. 276–284. .
35. Руденченко А. А. Розвиток обдарованості студентів вищих навчальних закладів засобами етнодизайну : теорія і практика : монографія / А. А. Руденченко; за ред. проф. В. П. Тименка. К.:Вид. НПУ ім. Драгоманова, 2016. 376 с.
36. Сидорчук Н. Г. Професійно-педагогічна підготовка студентів університетів у контексті єдиного європейського освітнього простору: історико-педагогічний аспект: моногр. / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 608 с..
37. Сидорович С. Використання в сучасному одязі елементів традиційного вбрання. *Народна творчість і етнографія*.1963. № 2.С. 35-48.
38. [24] Словник іншомовних слів / уклад. : С. Морозов, Л. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с..
39. Стрілько В. Українське національно-патріотичне виховання в нормативно-правових актах України / В. Стрілько // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2014. - № 3. - С. 153-165..
40. Тканко З. Мінімалізм і геометрія форм одягу в моді України 1960-х років *Вісник ЛНАМ*. Вип. 22. Львів : ЛНАМ, 2011. С. 284-291.
41. Тканко З. Моделювання костюма в Україні ХХ століття: навч. пос. Львів: Брати Сиротинські, 2000. С. 16.
42. Ткаченко О.М. Застосування ідей К.Д.Ушинського в процесі формування в майбутніх учителів етнопедогогічної компетентності // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.nbuiv.gov.ua/>

43. Філософський словник соціальних термінів / за заг. ред. В. Андрущенко. Київ : Х. Корвін, 2002. 672 с..
44. Флиер А. Культурология для культурологов : учебное пособие для высшей школы. Москва : Академический проект, 2000. 496 с..
45. Хоружа О. Етнокультурна освіта в системі фахової підготовки майбутнього вчителя музики. *Наука і молодь* : збірник праць Науково-практичної конференції студентів та молодих учених ; Міжгалузевий інститут управління. Київ, 2008. Вип. 3. С . 14–16..
46. Чжан Їн. Формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії з КНР у вищих педагогічних навчальних закладах України : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Суми, 2020. 26 с..
47. Щербань П. Формування національної самосвідомості студентів. К.: Освіта.– 2008.– № 22–23 (28 травня – 4 червня). – С. 6–7.
48. Юрійчук Н. Етнокультурна компетентність майбутніх учителів-філологів у контексті сучасних вимог до освітнього процесу. URL: <https://cutt.ly/WllwQO2> (дата звернення: 13.10.2021)..

ДОДАТКИ

Пояснювальна записка

Запропонована робоча програма складена на основі Програми навчальної дисципліни підготовки молодшого спеціаліста за спеціальністю “0101 Педагогічна освіта спеціальності 5.01010401 Професійна освіта”. «Конструювання і моделювання швейних виробів» (авторська) з урахуванням особливостей організації навчально-виховного процесу професійно-педагогічного коледжу та у відповідності до рівня необхідних знань для здійснення професійної діяльності або продовження навчання у педагогічному ВНЗ.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є технологія виготовлення та техніки оздоблення швейних виробів.

Міждисциплінарні зв'язки: матеріалознавство швейного виробництва, спец малюнок, обладнання швейного виробництва, етика та естетика.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. В'язання гачком;
2. В'язання спицями;
3. Вузликоне плетіння;
4. Штучні квіти;
5. Іграшка-сувенір;
6. Накладне шиття;
7. Валяння;
8. Об'ємна вишивка;
9. Українська вишивка;

Мета та завдання навчальної дисципліни

Продовження додатку А

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів» є сприяти становленню професійної майстерності; сформувати уміння і навички з традиційного та креативного рукоділля.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Конструювання і моделювання швейних виробів» є ознайомлення студентів з традиційними і креативними техніками декоративно-прикладної творчості.

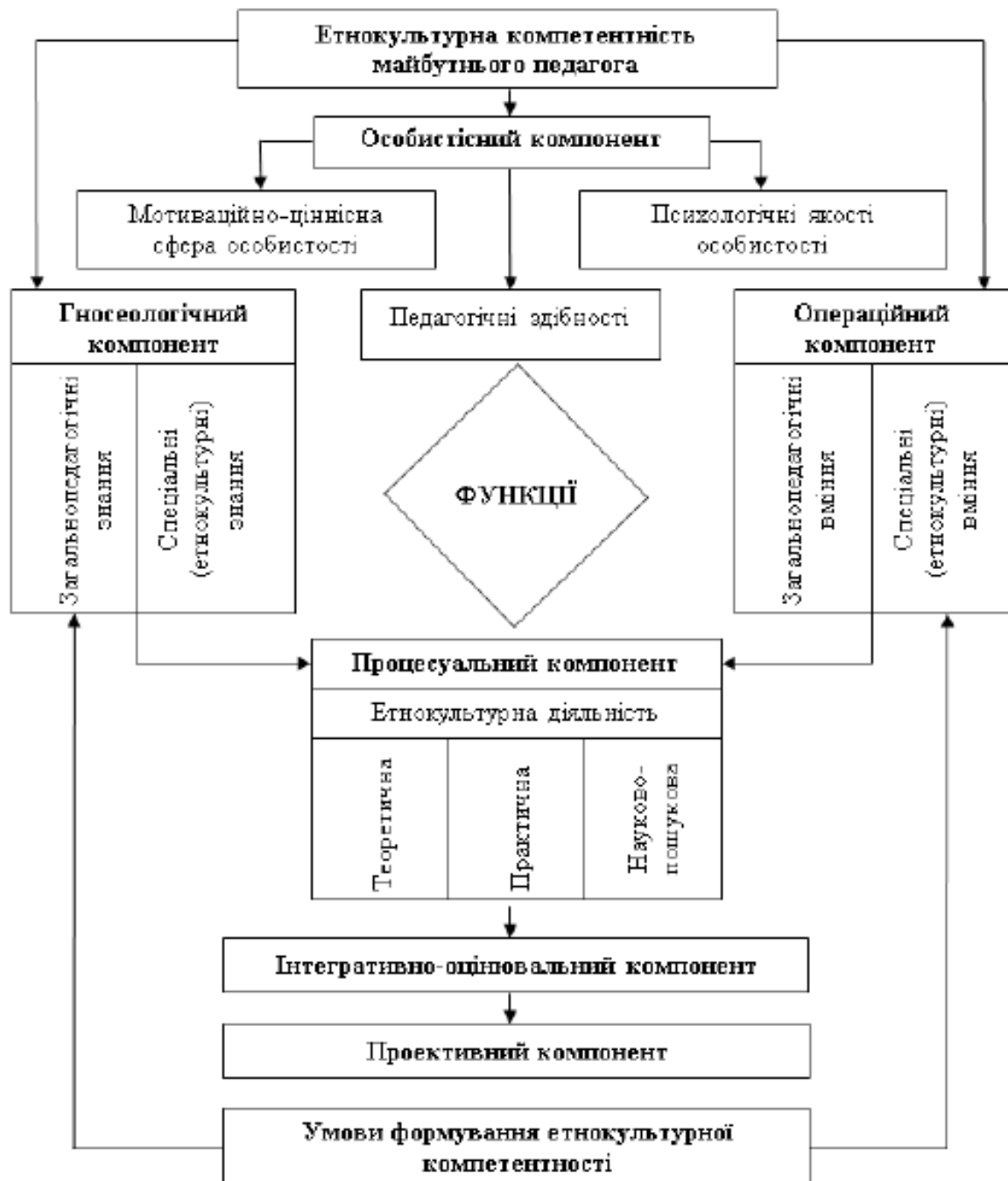
1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

Технології виготовлення таких видів декоративно-прикладної творчості: аплікація, м'яка іграшка, клаптикова техніка, в'язання гачком, спицями, виготовлення штучних квітів техніки і технології вишивання.

вміти :

- Виготовляти м'яку іграшку;
- Вишивати аплікацію;
- В'язати гачком і спицями;
- Вишивати прості й декоративні шви;
- Виготовляти штучні квіти;
- Виконувати валяння у різних техніках ітд.

Модель етнокультурної компетентності педагога

Анкета-опитувальник

для здобувачів професійної освіти швейного профілю.

У запропонованому опитувальнику міститься 12 запитань про етнокультурну компетентність. Відповіді можуть бути двох видів – «так» або «ні». Цим відповідям є відповідних дві колонки, які розташовані на бланку відповідей справа. Потрібно уважно прочитати запитання та поставити знак «+» навпроти цього запитання у ту колонку, яка відповідає Вашій оцінці. Кожна відповідь «так» оцінюється в 1 бал.

<i>Назва критерію</i>	<i>Запитання</i>	<i>Так</i>	<i>Ні</i>
<i>Мотиваційно-ціннісний</i>	1. Чи вважаєте Ви етнокультурну компетентність – актуальною проблемою в українській культурі?		
	2. Етнокультура приносить користь сучасному суспільству?		
	3. Відповідальність за вивчення етнокультури потрібно нести самому етнічному населенню?		
<i>Когнітивно-креативний</i>	4. Етнокультурна компетентність досліджується лише вітчизняними науковцями?		
	5. Чи знаєте Ви як оперувати знаннями етнокультури під час перебування у тому чи іншому етносередовищі?		
	6. Чи відомо Вам про те, що вивчення етнокультурної компетентності у ВНЗ передбачене у Законі «Про освіту»?		
<i>Емоційно-рефлексивний</i>	7. Чи викликають у Вас емоції різноманітні етноформи?		
	8. Чи вмієте Ви контролювати свій емоційний стан під час виступу на сцені?		
	9. Чи спроможні Ви до рефлексивного осмислення та аналізу власної етнокультурної діяльності?		
<i>Оцінно-результативний</i>	10. Чи удосконалюєте Ви свої етнокультурні знання, уміння та навички при організації різноманітних етнокультурних свят?		
	11. Чи здійснюється робота над етнокультурною діяльністю у Вашому навчальному закладі?		
	12. Чи зустрічаються, на Вашу думку, труднощі при формуванні етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва?		

АНКЕТА

Шановні здобувачі освіти, просимо Вас дати відповідь на поставленні запитання в даній анкеті. Ваші відповіді будуть використані з метою покращення системи якості освіти у професійних навчальних закладів. Анкетування анонімне. Дякуємо за порозуміння.

1. Ваш вік? _____
 2. На якому курсі Ви навчаєтесь? _____
 3. Вкажіть навчальний заклад в якому Ви навчаєтесь? _____

 4. За якою спеціальністю Ви навчаєтесь? _____
 5. Що таке – дизайн?
 - творчий підхід до поставленого завдання;
 - це дії від поставленої проблеми до розробки рішення;
 - вид діяльності, пов'язаний з проектуванням предметного світу;
 - я не можу сказати.
 6. Що Ви знаєте про етнодизайн? _____

 7. Чи доводилось Вам під час навчання виконувати художньо-індивідуальні проєкти у стилі етнодизайн?
 - так часто;
 - іноді;
 - дуже рідко;
 - ні не виконував(ла).
 8. Як Ви вважаєте, чи потрібні проєкти у стилі етнодизайн для розвитку творчості учнів під час вивчення спецдисциплін?
 - так дуже потрібна;
 - потрібна, але іноді;
 - ні не потрібна.
 9. Чи застосовували Ви коли-небудь елементи етнодизайну на заняттях у закладі професійної освіти де навчаєтесь?
 - так часто;
 - іноколи;
 - не застосовували ніколи.
 10. Якщо Вам доводилось виконувати вироби у стилі етнодизайн, опишіть над чим Ви працювали. _____
-

Продовження додатку Г

11. З якими видами декоративних технік оздоблення швейних виробів Вам довелося працювати під час виготовлення творчих проєктів на заняттях.

12. Дайте відповідь, чи можна виконувати розробку швейного виробу з використанням етнодизайну у процесі роботи з сучасними матеріалами?

13. Чи знайомі Вам види швейних виробів, які можна оздобити у стилі етнодизайн, перерахуйте їх: _____

14. Як Ви вважаєте вишивка на одязі виконана різними техніками завжди є проявом етно стилю?

- так;
- ні;
- інколи;
- дуже рідко.

15. Ваше відношення до оздоблення шитих виробів вишивкою у стилі етнодизайн.

Дякуємо за відповіді!

Додаток Д
здобувачів

Опитувальник етнокультурної компетентності
професійної освіти.

1. Рівні культури:

- міф, релігія, наука
- мистецтво, техніка
- наука, техніка, технології
- науково-технічний прогрес
- народна, елітарна, масова

2. Хто є засновником психоаналітичної концепції культури в етнології?

- Е. Фром
- К. Юнг
- К. Ясперс
- Л. Морган
- З. Фрейд

3. Лев Гумільов зводив феномен етносу до:

- релігії
- самоназви
- культури
- мови
- сфери поведінки

4. До якого культурологічного напрямку належить Мартін Бубер?

- аналітичного
- біологічного
- ігрового
- семіотичного
- діалогічного підходу

5. Автором ідеї про те, що культура – це акт відповідей творчого людського духу на виклики природи:

- О. Шпенглер
- А. Тойнбі
- Ж.-Ж. Ампер
- М.Костомаров
- Бр.Маліновський•

6. Представниками біологічної концепції етногенезу є:

- Вольтер, Ж. Ж. Руссо
- Г. Гегель, Й. Гердер
- Г. Спенсер, Е. Тайлор
- Ф. Бекон, Р. Декарт
- Л. Фробеніус, А. Бастіан

7. Представниками функціоналістської концепції етногенезу є:

- Дж.Фрезер, Л.Гумільов
- О.Шпенглер, Ж. Ж. Руссо
- П.Сорокін, Й. Гердер
- Г. Спенсер, Е. Тейлор
- Е. Дюркгеймер, Б. Малиновський

8. Ендоетнонім – це:

- назва народу
- назва, яку дають етносу інші народи
- культурно-історична спільність людей
- мегагрупи людей
- самоназва народу

9.Ціннісними вважаються визначення поняття “культура”, які:

- розглядають культуру як форму самореалізації

- людини у всій її багатоманітності є сукупністю матеріальних та духовних цінностей,

- які створюються людиною в процесі її життєдіяльності культура є друга природа

- розглядають культуру як форму самореалізації

- людини у всій її багатоманітності у своїй основі мають тезу про протилежність

- феномену культури природі

10.Виберіть правильне висловлювання:

- етнологія – інтегративна дисципліна про народне

- мистецтво етнологія – система наук про природу і суспільство

- етнологія – сфера природничо-наукового та

- гуманітарного знання етнологія – інтегративна дисципліна, що вивчає

- зміст політичної життєдіяльності людей етнологія – інтегративна дисципліна, що вивчає

- зміст етнокультурного розмаїття людства

11.Космополітизм – це поняття... позначає „пограничність” положення людини між

- соціальними групами засаднича ідея світового громадянства

- принципу рівності й суверенності народів

- позначає гармонійне поєднання в житті людини

- норм, правил і способу життя двох різних культур процесу асиміляції

12. Синергетичний підхід досліджує в культурі:

- мистецькі процеси

- динамічні процеси у відкритих, нерівноважних,

- нелінійних системах культури космічні процеси у математичних системах

- знаки і знакові системи

- проблеми культурних комунікацій та діалогу
- культур

14. Етнологія — це: наука, основним об'єктом вивчення якої є людина,

• культура, суспільство наука про походження, розвиток та сучасне життя

• етносів (народів), їх взаємодію, закономірності історичного та культурного життя правильних відповідей немає

- усі відповіді правильні
- наука, основним об'єктом вивчення якої є народи світу

15. Офіційним фактом виникнення етнології вважається заснування:

- Лондонського товариства етнології
- Мадридського товариства етнології
- Віденське товариство етнології
- Краківське товариство етнології
- Паризького товариства етнології

16. У якому вченні К. Юнг намагається з'ясувати загальні принципи духовного буття етносу будь-якої культури? у вченні про архетипи

- у вченні про дискурсивне мислення
- у вченні про індивідуальне несвідоме
- у вченні про комплекси особистості
- у вченні про сублімацію

17. Етногенез — це:

- складний, багатофакторний, різнолінійний процес, у
- результаті якого зароджуються та формуються нові етноси, народи

правильних відповідей немає

- всі відповіді правильні
- зближення кількох етнічно споріднених груп і

- утворення на їх основі нового етносу процес зародження й формування людських

- утворень та сукупність суспільних явищ і процесів, що визначають зміст і форми їх життєдіяльності

18. Вчення про колективне несвідоме, про архетипи людської культури було створене: З.Фройдом

- К.Ясперсом
- К.Юнгом
- Е.Дюркгеймом
- Е. Тейлором

19.Хто є засновником еволюціонізму в етнології? З. Фрейд

- К. Ясперс
- Е. Еріксон
- Е. Тейлор
- Б. Маліновський

20.Хто є фундатором теорії неоеволюціонізму в етнології? Е. Тайлор• З. Фрейд• Б. Маліновський• Е. Еріксон• Л. Уайт•

21.Хто є фундатором теорії дифузійонізму в етнології ? Е. Тайлор• З. Фрейд• Е. Дюркгейм• Г. Спенсер• Ф. Ратцель•

22. Хто є засновником соціологічної школи в етнології ? Е. Тайлор• Л. Морган• Г. Спенсер• Ф. Ратцель• Е. Дюркгейм•

23.Засновником “Американської школи історичної етнології” виступає: Ф. Ратцель• Ф. Боас• Е. Тайлор• Л. Морган• Г. Спенсер•

24.Лев Гумільов визначає пасіонарність як : компліментарність• поведінкову активність• креативність• субкультурність• інстинкт самозбереження•

25. Представниками психоаналітичної концепції етногенезу є: Е.Фромм, Р. Декарт• Г. Гегель, Й. Гердер• Г. Спенсер, Е. Тайлор• Фрейд, К. Юнг, О. Ранк• Л.Морган, Ж. Ж. Руссо•

26. Предметом етнології як науки є: відношення науки та технологій• відношення людини і культури• відношення людини та релігії• відношення людини та суспільства• відношення людини та мистецтва•

ТЕСТ-ОПИТУВАЛЬНИК

1. Де вперше використали вишивку для оздоблення одягу?
 - а) Єгипті б) Індії в) Вавелоні г) Скіфії
2. Скільки технік вишивання налічує українська вишивка?
 - а) 900; б) 50; в) 300; г) 1000.
3. В які часи почали використовувати вишивку, як національну українську техніку художньої обробки одягу?
 - а) за часів Запорізької січі
 - б) в період розвитку Слов'янських племен
 - в) за часів Київської Русі
4. Розставте в потрібній послідовності виконання вишивки на тканині.

1	
2	
3	
4	
5	
6	

 - а. виконати шви головним кольором ниток;
 - б. закріпити нитку;
 - в. виконати контур малюнка нитками;
 - г. виконати шви додатковим кольором ниток;
 - д. підготувати матеріали і інструменти;
 - е. ВТО виробу;
 - ж. виконати дрібні елементи малюнка;
 - з. нанести малюнок.
5. Який вид одягу найчастіше прикрашають в Україні?
 - а) сорочки;
 - б) штани;
 - в) жилетки;
 - г) сукні.
6. Які техніки вишивання відносяться до традиційних українських:
 - а) хрестики, гладь, мережки, зубцювання;
 - б) витинанка, трапунто, кунічъ;
 - в) гладушка, протяжки, вирізування.

Мотивація навчання у вузі (Т. Н. Ільїна)

Відзначте вашу згоду знаком «+» або незгода - знаком «-» до нижченаведених твердженнями.

Текст опитувальника

1. Краща атмосфера на занятті - атмосфера вільних висловлювань.
2. Зазвичай я працюю з великою напругою.
3. У мене рідко бувають головні болі після пережитих хвилювань і неприємностей.
4. Я самостійно вивчаю ряд предметів, на мою думку, необхідних для моєї майбутньої професії.
5. Яке з притаманних вам якостей ви вище всього цінуєте? Напишіть відповідь поруч.
6. Я вважаю, що життя потрібно присвятити обраній професії.
7. Я відчуваю задоволення від розгляду на занятті важких проблем.
8. Я не бачу сенсу в більшості робіт, які ми робимо у вузі.
9. Велике задоволення мені дає розповідь знайомим про мою майбутню професію.
10. Я вельми середній студент, ніколи не буду цілком хорошим, а тому немає сенсу докладати зусилля, щоб стати краще.
11. Я вважаю, що в наш час не обов'язково мати вищу освіту.
12. Я твердо впевнений у правильності вибору професії.
13. Від яких з притаманних вам якостей ви хотіли б позбутися?
Напишіть відповідь поруч.
14. При слушній нагоді я використовую на іспитах підсобні матеріали (конспекти, шпаргалки, записи, формули).
15. Саме чудове час життя - студентські роки.
16. У мене надзвичайно неспокійний і переривчастий сон.

Продовження додатку Ж

17. Я вважаю, що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни потрібно вивчати однаково глибоко.

18. При можливості я вчинив би в інший вуз.

19. Я звичайно спочатку беруся за більш легкі завдання, а більш важкі залишаю на кінець.

20. Для мене було важко при виборі професії зупинитися на одній з них.

21. Я можу спокійно спати після будь-яких неприємностей.

22. Я твердо впевнений, що моя професія дасть мені моральне задоволення і матеріальний достаток в житті.

23. Мені здається, що мої друзі здатні вчитися краще, ніж я.

24. Для мене дуже важливо мати диплом про вищу освіту.

25. З деяких практичних міркувань для мене це найзручніший вуз.

26. У мене достатньо сили волі, щоб вчитися без нагадування адміністрації.

27. Життя для мене майже завжди пов'язана з надзвичайним напруженням.

28. Іспити потрібно здавати, витрачаючи мінімум зусиль.

29. Є багато вузів, в яких я міг би вчитися з не меншим інтересом.

30. Яке з притаманних вам якостей найбільше заважає вчитися?

Напишіть відповідь поруч.

31. Я дуже захоплюється людиною, але всі мої захоплення так чи інакше пов'язані з майбутньою роботою.

32. Занепокоєння про іспит або роботі, яка не виконано в строк, часто заважає мені спати.

33. Висока зарплата після закінчення вузу для мене не головне.

34. Мені потрібно бути в хорошому настрої, щоб підтримати спільне рішення групи.

35. Я змушений був вступити до вузу, щоб зайняти бажане положення в суспільстві, уникнути служби в армії.

36. Я вчу матеріал, щоб стати професіоналом, а не для іспиту.

37. Мої батьки хороші професіонали, і я хочу бути на них схожим.

38. Для просування по службі мені необхідно мати вищу освіту.

39. Яке з ваших якостей допомагає вам вчитися? Напишіть відповідь поруч.

40. Мені дуже важко змусити себе вивчати як слід дисципліни, прямо не відносяться до моєї майбутньої спеціальності.

41. Мене вельми непокоять можливі невдачі.

42. Краще все я займаюся, коли мене періодично стимулюють, підстобують.

43. Мій вибір даного вузу остаточний.

44. Мої друзі мають вищу освіту, і я не хочу відстати від них.

45. Щоб переконати в чому-небудь групу, мені доводиться самому працювати дуже інтенсивно.

46. У мене зазвичай рівне і гарний настрій.

47. Мене приваблюють зручність, чистота, легкість майбутньої професії.

48. До вступу до вузу я давно цікавився цією професією, багато читав про неї.

49. Професія, яку я отримую, найважливіша і перспективна.

50. Мої знання про цю професію були достатні для впевненого вибору даного вузу.

Обробка результатів. Ключ до опитувальником

Продовження додатку Ж

Шкала «придбання знань» - за згоду («+») з твердженням по п. 4 проставляється 3,6 бали; за п. 17 - 3,6 бали; за п. 26 - 2,4 бали; за незгоду («-») з твердженням по п. 28 - 1,2 бали; за п. 42-1,8 бала. Максимум - 12,6 бала.

Шкала «оволодіння професією» - за згоду за п. 9 - 1 бал; за п. 31 - 2 бали; за п. 33 - 2 бали, за п. 43 - 3 бали; за п. 48 - 1 бал і за п. 49 - 1 бал. Максимум - 10 балів.

Шкала «отримання диплома» - за незгоду по п. 11 - 3,5 бали; за згоду за п. 24 - 2,5 бали; за п. 35 - 1,5 бали; за п. 38 - 1,5 бала і за п. 44 - 1 бал. Максимум - 10 балів.

Питання по пп . 5, 13, 30, 39 є нейтральними до цілей опитувальника і в обробку не включаються.

Методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса

На кожен з нижчезазначених питань відповідайте "Так" або "Ні".

- 1. Коли є вибір між двома варіантами, його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.
- 2. Я легко дратуюся, коли помічаю, що не можу па всі 100% виконати завдання.
- 3. Коли я працюю, це виглядає так, ніби я все ставлю на карту.
- 4. Коли виникає проблемна ситуація, я найчастіше приймаю рішення одним з останніх.
- 5. Коли в мене два дні поспіль немає діла, я втрачаю спокій.
- 6. У деякі дні мої успіхи нижче середніх.
- 7. Але відношенню до себе я більш строгий, ніж по відношенню до інших.
- 8. Я більш доброзичливий, ніж інші.
- 9. Коли я відмовляюся від важкого завдання, то йотом суворо засуджую себе, бо знаю, що в ньому я домігся б успіху.
- 10. У процесі роботи я потребує невеликих паузах для відпочинку.
- 11. Старанність - це не основна моя риса.
- 12. Мої досягнення в праці не завжди однакові.
- 13. Мене більше приваблює інша робота, ніж та, якою я зайнятий.
- 14. Осуд стимулює мене сильніше, ніж похвала.
- 15. Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.
- 16. Перешкоди роблять мої рішення більш твердими.
- 17. У мене легко викликати честолюбство.
- 18. Коли я працюю без натхнення, це зазвичай помітно.
- 19. При виконанні роботи я не розраховую на допомогу інших.

- 20. Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити зараз.
- 21. Треба покладатися тільки на самого себе.
- 22. У житті мало речей більш важливих, ніж гроші.
- 23. Завжди, коли мені треба буде виконати важливе завдання, я ні про що інше не думаю.
- 24. Я менш честолюбний, ніж багато інших.
- 25. У кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.
- 26. Коли я розташований до роботи, я роблю се краще і кваліфікованішими, ніж інші.
- 27. Мені простіше і легше спілкуватися з людьми, які можуть завзято працювати.
- 28. Коли у мене немає справ, я відчуваю, що мені не по собі.
- 29. Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим.
- 30. Коли мені доводиться приймати рішення, я намагаюся робити це якомога краще.
- 31. Мої друзі іноді вважають мене ледачим.
- 32. Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.
- 33. Безглуздо протидіяти волі керівника.
- 34. Іноді не знаєш, яку роботу доведеться виконувати.
- 35. Коли щось не ладиться, я нетерплячий.
- 36. Я зазвичай звертаю мало уваги на свої досягнення.
- 37. Коли я працюю разом з іншими, моя робота дає великі результати, ніж роботи інших.
- 38. Багато чого, за що я беруся, що не доводжу до кінця.
- 39. Я заздрю людям, які не завантажені роботою.

Продовження додатку К

- 40. Я не заздрю тим, хто прагне до влади і положенню.
- 41. Коли я впевнений, що стою на правильному шляху, для доведення своєї правоти я йду аж до крайніх заходів.

Ключ. Ви отримали по 1 балу за відповіді "Так" на наступні питання: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9,10, 14,15, 16,17, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 41. Ви також отримали по 1 балу за відповіді "Ні" на питання 6, 13, 18, 20, 24, 31, 36, 38, 39. Відповіді на питання 1, 11, 12, 19, 23, 33, 34, 35, 40 не враховуються. Підрахуйте суму набраних балів.

Результат:

- - Від 1 до 10 балів: низька мотивація до успіху;
- - Від 11 до 16 балів: середній рівень мотивації до успіху;
- - Від 17 до 20 балів: помірковано високий рівень мотивації;
- - Понад 21 бали: занадто високий рівень мотивації до успіху.